

Godišnji izvještaj Udruženih žena Banja Luka, Bosna i Hercegovina za 2005 godinu

Kontakt informacije:

Udružene žene Banja Luka

Adresa: Kalemegdanska 18,
78000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Telefon: ++387 51 458 852
Telefon- faks: ++387 51 458 851
E-mail: natasap@inecco.net

1. Uvod

Udružene žene Banja Luka je nevladina organizacija osnovana 16. avgusta 1996 godine u Banja Luci. Kroz aktivnosti i projekte naše organizacije, zalažemo se za poboljšanje društvenog položaja žene i ostvarenje njenog prava na život bez nasilja u porodici i javnom životu. Želimo vidjeti više žena na pozicijama odlučivanja u zvaničnim institucijama Republike Srpske i Bosne i Hercegovine.

Naša vizija je: "Žena svijesna njene moći, ravnopravna, poštovana, zaposlena i srećna".

Naša misija je: "Jačanje i afirmisanje žena kroz zalaganje i rad na stvarnom poštovanju i primjeni ženskih ljudskih prava".

Zadovoljstvo nam je predstaviti vam godišnji izvještaj Udruženih žena Banja Luka za 2005 godinu. Izvještaj se sastoji od sljedećih dijelova: okvirni strateški ciljevi/prioriteti za 2005 godinu, opis političkog, društvenog i ekonomskog okruženja u kojem smo realizovale naše aktivnosti, opis realizovanih aktivnosti i projekata Udruženih žena Banja Luka u 2005 godini (aktivnosti na borbi protiv rodno uslovljenog nasilja, aktivnosti usmjerene na podizanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini, aktivnosti usmjerene na postizanje jednakosti polova i poboljšanje položaja žena u javnom i političkom životu i naše aktivnosti javnog zalaganja za jačanje položaja žena u našem društvu i smanjenje rodne diskriminacije), jačanje saradnje sa drugim nevladinim organizacijama i zvaničnim institucijama, seminari i radionice na kojima smo učestvovala tokom 2005 godine, prepreke u našem radu, strateški prioriteti za 2006 godinu i finansijski pregled za 2005 godinu.

Nadamo se da će vam informacije prezentovane u ovom izvještaju omogućiti uvid u naš rad tokom 2005 godine i naše planove za 2006 godinu. Članice i članovi i profesionalno osoblje Udruženih žena Banja Luka će vam sa zadovoljstvom obezbjediti sve dodatne informacije o specifičnim aktivnostima, kako bi vam omogućili bolji uvid u naše aktivnosti i rad.

2. Okvirni strateški ciljevi/prioriteti za 2005 godinu:

- Borba protiv nasilja nad ženama kroz obezbjeđivanje besplatne pravne i psihosocijalne pomoći za žene i djecu žrtve nasilja, aktivnosti usmjerene na primjenu zvaničnih politika i institucionalnih mehanizama za borbu protiv nasilja nad ženama (novi zakonski propisi i institucionalne mjere, podizanje svijesti policajaca/ki, zdravstvenih profesionalaca/ki, efikasniji rad centara za socijalni rad), obezbjeđivanje skloništa za žrtve nasilja u momentima akutnog nasilja (otvaranje sigurne kuće u Banja Luci), jačanje svijesti običnih građana/ki o nasilju nad ženama kroz medijsko zalaganje (organizovanje TV i radio emisija i diskusija), i jačanje i unaprijeđenje saradnje sa drugim nevladinim organizacijama koje su aktivne na problemu nasilja nad ženama u zemlji i inostranstvu;

- Povećanje svijesti javnosti o trgovini ljudima u Bosni i Hercegovini i javno zalaganje za efikasniji rad zvaničnih institucija u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini na prevenciji trgovine ljudima. Prioritetne ciljne grupe u 2005 godini su bila djeca i omladina u srednjim školama, školski pedagozi/pedagoginje, psiholozi/psihologinje, profesori/ce demokratije i ljudskih prava, direktori/ce škola, roditelji i šira javnost Bosne i Hercegovine;

- Osnajivanje žena da učestvuju u društvenim promjenama kroz njihovu aktivnu ulogu u kreiranju javnih politika i političkom odlučivanju na lokalnom, entitetskom i državnom nivou Bosne i Hercegovine i zalaganje za jednakost polova u javnom i političkom životu u Bosni i Hercegovini;
- Jednakost polova u medijima BiH - javno zalaganje za uklanjanje diskriminacije i zloupotreba žena u elektronskim i štampanim medijima u BiH i stvaranje uslova za jednak pristup žena i muškaraca procesu kreiranja medijskih politika u BiH, povećanje gender sensitivnosti novinarki i novinara u BiH i umrežavanje NGO aktivistkinja, novinarki i političarki kroz zajedničke aktivnosti na poboljšanju jednakosti spolova u medijima BiH;
- Javno zalaganje za jačanje položaja žena u našem društvu i smanjenje diskriminacije žena u političkom, ekonomskom i društvenom životu kroz monitoriranje primjene zakona i iniciranje procedura za izmjene diskriminirajućih zakona;
- Podrška održivom povratku u Bosni i Hercegovini kroz rad sa ženama i muškarcima u ruralnim zajednicama Bosne i Hercegovine;
- Jačanje saradnje sa drugim nevladinim organizacijama i zvaničnim institucijama u Banja Luci, Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini i drugim zemljama u regionu (razvoj zajedničkih projekata i inicijativa, razmjena informacija i ekspertize, podrška u razvoju vještina i podizanje znanja o ženskim ljudskim pravima i ravnopravnosti spolova i dr.);
- Razvoj unutrašnjih kapaciteta Udruženih žena Banja Luka kroz angažovanje novog profesionalnog osoblja i volontera/ki i rad na razvoju održivosti organizacije kroz dugoročno finansijsko, programsko i menadžment planiranje;

3. Političko, društveno i ekonomsko okruženje u kojem smo realizovali naše aktivnosti u 2005 godini:

A). Promjene i izazovi u institucionalnom okviru/aktivnostima za unaprijeđenje ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini

Tokom 2005 godine, bili smo svjedoci značajnih unaprijeđenja u uspostavljanju institucionalnog okvira za jednakost polova u Bosni i Hercegovini. Pored već postojećih **Gender centara u Republici Srpskoj i Federaciji BiH** (ekspertskih vladinih agencija za jednakost polova na entitetskom nivou), u maju 2005 godine je zvanično uspostavljena **Agencija za ravnopravnost polova Bosne i Hercegovine** kao dio Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH. Agencija ima okvirni mandat da pripremi Državni akcioni plan za promovisanje jednakosti polova u BiH, da sprovodi kontinuirano monitoriranje i koordinaciju aktivnosti relevantnih državnih subjekata po pitanjima jednakosti polova, monitorira zakone i priprema državne izvještaje o stanju ženskih ljudskih prava i jednakosti polova u Bosni i Hercegovini.

Državni akcioni plan za implementaciju Pekinške Platforme za akciju i poboljšanje jednakosti polova u Bosni i Hercegovini je još uvijek u fazi nacрта i još uvijek nije ušao u zvaničnu proceduru usvajanja od strane Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine. Ovaj akcioni plan se bavi prioriternim problemima za unaprijeđenje

jednakosti muškaraca i žena u BiH društvu kroz planiranje specifičnih akcija i mjera koje bi trebale biti realizovane od strane zvaničnih institucija u cilju unaprijeđenja položaja žena i njihovog pristupa medijima, učešću u kreiranju medijskih politika i portretisanju žena u medijima.

Obe entitetske skupštine u BiH su usvojile **Zakon o zaštiti od nasilja u porodici** pod snažnim pritiskom lokalnih nevladinih organizacija koje su aktivne u prevenciji nasilja u porodici. Ovaj Zakon je usvojen u Federaciji BiH u februaru 2005 godine (u primjeni od jula 2005 godine) i u Republici Srpskoj u decembru 2005 godine (u primjeni od januara 2006 godine). Oba zakona imaju posebnu važnost u smislu osiguranja bolje zaštite žena i djece žrtava nasilja u porodici, zbog toga što uvode posebne zaštitne mjere u slučajevima nasilja u porodici, kao što su obavezni pritvor nasilnika, obavezni psihosocijalni tretman, zabrana prilaska žrtvi nasilja i rehabilitacija nasilnika i sl. Međutim, prepoznavamo problem u tome što Zakoni nisu harmonizovani u oba entiteta u BiH, što može značajno uticati na pravnu nesigurnost i nejednak tretman žtava nasilja na cijeloj teritoriji BiH. Pored toga, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Srpskoj uvodi novčane kazne za nasilje u porodici, što u praksi znači da je nasilje u porodici regulisano kao krivično djelo (Krivičnim zakonima RS i FBiH) i kao prekršaj (Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici RS), što umanjuje društvenu opasnost ovog djela i umanjuje mogućnosti za obezbjeđivanje stvarne zaštite žena i djece žrtava nasilja. Tokom kratkog perioda primjene ovog Zakona u praksi, zvanične institucije i nevladine organizacije se suočavaju sa brojnim poteškoćama u primjeni Zakona u praksi. Nedostatak pratećih podzakonskih propisa, nedostatak sigurnih skloništa za žrtve nasilja u porodici, nedostatak pritvorskih jedinica za smještaj nasilnika i nedostatak ostalih mehanizama sprječavaju praktičnu primjenu ovog Zakona.

Obe entitetske Vlade u BiH su **nominovale osobe za pitanja ravnopravnosti polova** u različitim ministarstvima i zvaničnim instiucijama na svim nivoima koje imaju odgovornost da koordiniraju aktivnosti usmjerene na ravnopravnost polova (gender mainstreaming). Osobe za pitanja ravnopravnosti spolova su imenovane unutar većine ministarstava i zvaničnih instiucija na državnom, entitetskim i kantonalnim nivoima i opštinske komisije za ravnopravnost spolova su formalno uspostavljene u većini lokalnih zajednica u Bosni i Hercegovini. Međutim rad nominovanih osoba za ravnopravnost spolova i lokalnih komisija za ravnopravnost spolova nije u potpunosti transparentan prema javnosti i oni imaju nedostatak kapaciteta da preuzmu pro-aktivnu ulogu u promociji ravnopravnosti spolova kao integralnom dijelu zvaničnih politika u BiH.

Uz podršku UNDP kancelarije u BiH, Agencija za ravnopravnost polova BiH i entitetski Gender centri su koordinirali rad **pet Radnih grupa za ravnopravnost polova** u sljedećim oblastima: **mediji, javni život, zapošljavanje, zdravlje i socijalna zaštita i obrazovanje**. Ove Radne grupe su imale zadatak da naprave analizu pozitivnih zakonskih propisa i pripreme preporuke za unaprijeđenje ravnopravnosti polova u navedenim oblastima.

B). Promjene u političkom okruženju i zastupljenosti žena u procesima donošenja odluka u Bosni i Hercegovini

Od početka 2005 godine, Bosna i Hercegovina je opterećena turbulentnom političkom krizom i povećanim pritiskom međunarodne zajednice na zvanične institucije u BiH na svim nivoima da preuzmu političke reforme.

Reforme policije i vojske u BiH, ustavne reforme i pritisak za intenziviranje aktivnosti na pronalasku i izručivanju osumnjičenih za ratne zločine Haškom tribunalu za bivšu Jugoslaviju (ICTY) su predstavljali dominantne političke prioritete koji su okupirali lokalne političare i pažnju medija. Pored toga, proces pregovora za potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Evropskoj Uniji predstavlja ključni politički prioritet zvaničnih institucija u BiH na svim nivoima. Glavni pregovarač sa Evropskom Unijom je imenovan (bivši BiH Ambasador u SAD - Gdin. Igor Davidović) i imenovani su članovi radnih grupa za pregovore, kako bi radili na razvoju jedinstvene političke platforme i okvirnoj strategiji BiH u ovom procesu. Žene su ponovo nevidljive i gotovo u potpunosti isključene iz donošenja odluka u ovim procesima, bez obzira na brojne apele i proteste ženskih organizacija u BiH. Marginalizacija žena i smanjenje važnosti ravnopravnosti spolova u svim oblastima političkog, društvenog i ekonomskog života u BiH je još uvijek jako vidljivo, bez obzira na kontinuirani pritisak lokalnih nevladinih organizacija da naglase ove probleme kao ključne društvene i političke prioritete.

Rezultati **lokalnih izbora** koji su održani u oktobru 2004 godine u Bosni i Hercegovini pokazuju kontinuiranu nezastupljenost žena u lokalnim organima zakonodavne i izvršne vlasti, bez obzira na kvote za "manje zastupljeni pol" garantovane Izbornim zakonom u BiH i odredbe Zakona o ravnopravnosti polova u BiH koji zahtijevaju jednaku zastupljenost žena i muškaraca u javnom i političkom životu. Fenomen "staklenog plafona" za žene u procesima donošenja odluka je još uvijek veoma relevantan u opisu situacije u javnom i političkom životu širom Bosne i Hercegovine. Na primjer, prema rezultatima lokalnih izbora, samo tri žene obavljaju funkcije načelnica opština, od 150 lokalnih zajednica u BiH. Slijedeći opšti izbori u BiH će se održati u oktobru 2006 godine i jaka kolalacija nevladinih organizacija i institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova u BiH na svim nivoima lobira za izmjene Izbornog zakona BiH, kako bi se omogućila jednaka zastupljenost kandidata i kandidatkinja na izbornim listama. Još uvijek očekujemo pozitivnu odluku Parlamentarne skupštine BiH. Ukoliko zastupnici/ce u ovom tijelu podrže naše amandmane na Izborni zakon BiH, mogli bismo očekivati značajne pozitivne promjene u povećanoj zastupljenosti žena u zakonodavnoj vlasti.

Mali napredak je bio vidljiv u sastavu **Vlade Republike Srpske** imenovane u februaru 2005 godine, koja je po prvi put u svom sastavu **imala 3 ministricu - Ministricu finansija, Ministricu uprave i lokalne samouprave i Ministricu prosvjete i kulture**. Međutim, to još uvijek predstavlja samo 18% od ukupnog broja mjesta u izvršnoj vlasti na entitetskom nivou. Svaki od ostala dva tijela izvršne vlasti - **Vlada Federacije BiH i Vijeće ministara BiH** imaju samo po jednu ministricu u svojim strukturama. Osim toga, tokom poslijeratnog perioda u Bosni i Hercegovini, samo tri žene su bile izabrane na mjesto predsjednica političkih partija - Srpskog narodnog saveza (SNS), Seljačke stranke BiH (SS B&H) i Liberalne stranke BiH koja je nedavno izabrala ženu na čelo stranke. Ovaj primjer govori u prilog argumenta da muške elite dominiraju u političkom odlučivanju Bosne i Hercegovine. Iako ove političke partije nemaju značajniji uticaj na BiH političkoj sceni, prisustvo žena u njihovim liderskim strukturama predstavlja važan doprinos u umanjenju patrijarhalnih predrasuda da žene jednostavno ne spadaju u politički život.

Uprkos ovim pozitivnim koracima, žene su još uvijek nevidljive u političkim pregovorima o važnim pitanjima koja utiču na živote građana i građanki u BiH. Ključni argument političara za nedostatak žena u političkim pregovorima je da nema mnogo profesionalki u BiH sa znanjima politike i ekonomije koje bi mogle dati kreativni i koristan doprinos rješavanju političke i ekonomske krize u zemlji. Osim toga, muške političke elite još uvijek nisu spremne dati više prostora ženama u političkom odlučivanju i većina političara u BiH vjeruje da se žene trebaju same izboriti za svoj

prostor u političkom i društvenom životu u BiH. Sve ovo predstavlja primjer nedostatka svijesti o jednakoj odgovornosti muškaraca i žena za postizanje ravnopravnosti spolova u političkom i javnom životu.

c). Promjene u medijskom fokusu na probleme žena i pitanja ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini

Kao redovan dio naših aktivnosti, Udružene žene Banja Luka kontinuirano monitoriraju medije u BiH i njihovo izvještavanje o problemima žena i pitanjima ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini. Tokom 2005 godine, primjetili smo povećan broj medijskih izvještaja o ženama i ravnopravnosti spolova, posebno povećan broj članaka u štampanim medijima i TV izvještaja o nasilju nad ženama i problemu nedostatka žena u javnom i političkom životu u BiH. Međutim, važno je naglasiti da ova kvantitativna promjena ne ide skupa sa kvalitativnim poboljšanjima u medijskom izvještavanju, jer medijsko predstavljanje problema žena i ravnopravnosti polova još uvijek snažno odražava rodne stereotipe i podržava diskriminaciju žena.

Kao primjer navodimo medijske izvještaje o slučajevima silovanja i seksualnog uznemiravanja, gdje novinari u novinskim člancima i TV pričama obično otkrivaju potpune informacije o ženama koje su prijavile silovanje - njihov identitet, porodično okruženje, posao, prijatelje i imaju tendenciju naglašavanja subjektivnih pretpostavki o "sumnjivom moralu" žrtava. Istovremeno, ove priče ne uključuju slične informacije o osumnjičenim nasilnicima i obično predstavljaju samo njihove inicijale. Pored toga, medijski izvještaji o nasilju u porodici imaju tendenciju "senzacionalnosti" jer uobičajeno se traži od žena žrtava da javno predstavljaju svoja iskustva sa potpunim otkrivanjem njihovog identiteta i njihovim izlaganjem još većoj opasnosti, dok ne postoje medijske priče sa nasilnicima koje bi prezentovale razloge zbog kojih one čine nasilje nad svojim suprugama i partnerkama. Ovakvi medijski izvještaji podržavaju društvene tabue i predrasude i ne doprinose borbi protiv rodno uslovljenog nasilja.

Slično tome, političarke i aktivistice nevladinih organizacija se, po pravilu, pitaju za komentare o takozvanim "ženskim pitanjima," kao što su nasilje nad ženama, trgovina ženama i prisilna prostitucija, nedostatak žena u politici i donošenju odluka i slično, dok su goruća politička pitanja medijski komentarisana isključivo od strane muškaraca - zvaničnika u vladinim institucijama i lidera političkih stranaka.

Kroz svoje aktivnosti, Udružene žene Banja Luka se bore protiv medijskih stereotipa i utiču na pozitivne promjene u medijskim politikama i izvještavanju o ženskim ljudskim pravima i pitanjima ravnopravnosti polova.

U ovako komplikovanom političkom okruženju, naše aktivnosti čine važan doprinos primjeni Zakona o ravnopravnosti polova u BiH, promociji demokratskih principa i osnaživanju žena u javnom i političkom životu na svim nivoima u Bosni i Hercegovini.

4. Realizovane aktivnosti/projekti:

Naše aktivnosti tokom 2005 godine su bile u skladu sa našim strateškim prioritetima i ciljevima, kao i misijom i vizijom Udruženih žena Banja Luka.

A. Aktivnosti na borbi protiv rodno uslovljenog nasilja

A.1) Žena i pravo - Faza 9 - 2005 - Besplatna pravna i psihosocijalna pomoć za žene i djecu žrtve nasilja

Zahvaljujući razumijevanju i dugogodišnjoj podršci Fondacije Kvinna till Kvinna iz Švedske, Udružene žene Banja Luka i Helsinški parlament građana Banja Luka realizuju ovaj projekat od 1997 godine. Tokom 2005 godine, realizovali smo sljedeće aktivnosti: besplatna pravna pomoć i zastupanje žena pred sudovima i drugim zvaničnim institucijama, besplatna pomoć socijalne radnice i psihologinje, SOS linije i podrška volonterki za žene, djevojke i djecu žrtve nasilja, diskusione grupe za žene i djevojke žrtve nasilja u porodici, treće izdanje "**Knjige moje prijateljice**" - Vodiča za žene i djevojke žrtve nasilja, priprema i emitovanje dvanaest radio emisija na Radiju UNO Banja Luka na teme ženskih ljudskih prava i ravnopravnosti polova, organizovanje redovnih koordinacionih sastanaka sa predstavnicima/cama zvaničnih institucija na lokalnom nivou (policija, Centar za socijalni rad, Grad Banja Luka, i dr.) dvije jednodnevne radionice za policijske službenike/ce o nasilju u porodici i dvije jednodnevne radionice o nasilju u porodici za medicinske radnike/ce sa regije Grada Banja Luka.

Postignuti rezultati: Tokom 2005 godine, obezbjedili smo **pravnu i psihosocijalnu pomoć za 751 žena iz Banja Luke i regije i uspješno zatvorili 93 slučaja** (neki od ovih slučajeva su od 2003 i 2004 godine). **Kancelarija je imala redovna dežurstva volonterki na SOS telefonima svaki dan od 17:00 do 21:00 čas i tokom 2005 godine SOS telefon je primio 1164 poziva za pomoć od žena i djece žrtava nasilja.** Tokom proteklih godina u kojim realizujemo aktivnosti ovog projekta, vidljiv je konstantni porast broja žena koje imaju potrebu za pravnom i psihosocijalnom podrškom. U gotovo svim slučajevima, žene su se kontinuirano obraćale za pomoć u našu kancelariju i dobijali pomoć ne samo od advokatice i pravnice, već i od socijalne radnice i psihologinje. Primjetili smo povećani broj posjeta od strane žena svih starosnih grupa koje se nalaze u teškoj socijalnoj situaciji – gotovo sve su bile nezaposlene ili sa veoma niskim prihodima, bez socijalnog osiguranja i zdravstvene zaštite, sa jednim djetetom ili više djece od različitih očeva, razvedene bez alimentacije jer je bivši partner nezaposlen, bez odgovarajućeg smještaja i mogućnosti obezbjeđivanja normalnog života za svoju djecu. U ovim slučajevima, naša socijalna radnica je imala kontakte sa Centrom za socijalni rad Banja Luka, opštinskim službama i nekim humanitarnim organizacijama sa ciljem obezbjeđivanja podrške ženama kroz obezbjeđivanje smještaja, male finansijske pomoći i jednokratne pomoći u hrani i odjeći.

Žene i djevojke žrtve nasilja su imale podršku od drugih žena koje su preživjele nasilje u porodici putem redovnih sastanaka diskusionih grupa koje su organizovane u okviru redovnih aktivnosti projekta. Žene su imale priliku sa se susretnu, razgovaraju otvoreno o svojim problemima i pokušaju da ih prevaziđu uz podršku socijalne radnice i psihologinje koje su vodile ove grupne razgovore. Naša podrška i organizovanje diskusionih grupa je takođe služila i kao edukacija za žene da nauče kako da se bore protiv svojih problema u budućnosti i kako da pomognu i drugim ženama u svom okruženju. Primjetili smo da one žene koje su učestvovala više puta u diskusionim grupama imaju više samopouzdanja i mnogo su otvorenije da govore o svim životima "izvan nasilja" i mi smo im pomogli da identifikuju svoje planove za budućnost. Naša podrška im je pomogla u procesu prevazilaženja uloge žrtve koja ponekad postaje svakodnevni dio njihovog života. Kroz

stručnu pomoć i razgovor, žene su imale priliku da vrate emocionalnu snagu i poboljšaju svoj život.

Udružene žene Banja Luka su nastavile da iniciraju, organizuju i učestvuju u sastancima sa lokalnim, entitetskim i državnim zvaničnim institucijama, kao što su različita odjeljenja Gradske uprave Banja Luka, Centar za socijalni rad Banja Luka, policija, komisije za jednakost polova u entiteskim i državnom parlamentu, Gender Centri RS i FB&H, Agencija za ravnopravnost polova BiH i međunarodne organizacije u BiH koje kontinuirano lobiramo za podršku u našoj inicijativi za otvaranje sigurne kuće/skloništa za žene i djecu žrtve nasilja, poboljšanje zakonodavne zaštite žena žrtava nasilja, bolju koordinaciju između nevladinih organizacija i zvaničnih institucija i usvajanje i sprovođenje strateških planova i politika koji su direktno usmjereni na pružanje podrške ženama.

Treće izdanje "**Knjige moje prijateljice**" - **Vodiča za žene žrtve nasilja** je dobro prihvaćeno od strane žena korisnica projekta "Žena i pravo," kao i zvaničnih institucija koje rade sa ženama žrtvama nasilja. Izdavanje ove publikacije nam je pomoglo da povećamo broj žena koje su informisane o svojim pravima i mogućnostima da izađu iz začaranog kruga nasilja. U komunikaciji sa predstavnicima/cama Centra za socijalni rad i policije saznali smo da Vodič predstavlja dobro sredstvo u njihovom radu sa ženama žrtvama nasilja i utiče na povećanje njihove opšte sensibilitnosti i prevazilaženje predrasuda prema nasilju nad ženama u našem društvu. Tokom 2006 godine, Udružene žene i hCa Banja Luka će distribuirati Vodič nevladinim organizacijama sa kojima saradujemo u RS i FB&H, kao i zainteresovanim zvaničnim institucijama, posebno policiji, sudovima, tužilaštvima, centrima za socijalni rad i dr.

Redovni mjesečni radio program u okviru projekta "Žena i pravo" su postali prepoznatljivi od strane građana i građanki Banja Luka, koji nas redovno kontaktiraju kako bi dali svoje komentare i sugestije na teme radio emisija. Primjetili smo da su radio programi u Republici Srpskoj još uvijek popularni među građanima/kama svih starosnih kategorija i da je mnogo interesa za teme o kojima govorimo, posebno među ženama koje su potencijalne korisnice naših servisa. Budući da ovu aktivnost organizujemo već duže vrijeme, ona je postala jedan od vidova naše komunikacije sa građanima/kama u našoj zajednici o njihovim svakodnevnim problemima. Radio emisije su takođe važan doprinos u podizanju svijesti o problemima rodno uslovljenog nasilja.

Nasilje nad ženama je postalo vidljivije u javnosti sa porastom naše medijske vidljivosti kroz organizovanje radio programa o problemima žena u našem društvu i često promovisanje naših aktivnosti kroz kontakte sa medijima (učestće u TV i radio programima i izjave u štampanim medijima koje se odnose na probleme nasilja nad ženama). Tokom ovog perioda, pored povećanog broja žena koje su tražile pravnu i psihosocijalnu pomoć i povećanog broja SOS poziva, primjetili smo povećan interes građana i građanki Banja Luke za naše aktivnosti usmjerene na borbu protiv nasilja u porodici. Građani/ke nas redovno kontaktiraju i pitaju za dodatne informacije o našim servisima pravne i psihosocijalne pomoći i građanke posebno iskazuju interes za našu inicijativu usmjerenu na otvaranje sigurne kuće/skloništa za žene i djecu žrtve nasilja.

Važno je napomenuti da je naša vidljivost u medijima i kontinuirano lobiranje lokalnih zvaničnih institucija za prepoznavanje problema nasilja nad ženama pomogla Udruženim ženama Banja Luka dobiti **besplatno korištenje prostora u periodu od dvije godine od strane Gradske uprave Banja Luka** (sa mogućnošću produžetka ugovora do privatizacije prostora).

Naši **redovni sastanci sa lokalnim zvaničnim institucijama** su nam pomogli da unaprijedimo saradnju sa Centrom za socijalni rad Banja Luka, čije profesionalno osoblje nam pomaže da obezbjedimo minimalnu socijalnu pomoć za nezaposlene žene i žene sa niskim mjesečnim prihodima, samohrane majke bez odgovarajućeg smještaja, žene izbjeglice i raseljena lica koje još uvijek nisu povratile svoju imovinu i koje se nalaze u veoma teškoj materijalnoj situaciji, bez prava na zdravstvenu zaštitu i bez pristupa socijalnim službama. Iako je gotovo nemoguće osigurati redovnu finansijsku pomoć u ovim slučajevima, Centar za socijalni rad Banja Luka je uveo praksu jednokratne novčane pomoći za najteže slučajeve i ponekad plaća skromni smještaj za nezaposlene samohrane majke, žene sa niskim primanjima ili u drugim sličnim situacijama.

Kroz naše radionice **o nasilju u porodici za policajce/ke sa regije grada Banja Luka**, uticali smo na povećanje njihove svijesti o nasilju u porodici i efikasniji pristup u pružanju pomoći ženama i djeci žrtvama nasilja. Tokom 2005 godine, 39 policajaca i policajki - 25 žena (64,10%) i 14 muškaraca (35,89%) i 41 doktor/ca porodične medicine i medicinske sestre - 34 žene (82,92%) i 7 (17,07%) muškaraca iz regije grada Banja Luka su učestvovali u jednodnevnim radionicama o nasilju u porodici koje su organizovale Udružene žene i hCa Banja Luka i povećali su svoja saznanja o prirodi i obimu nasilja u porodici, čuli naša iskustva u radu sa ženama žrtvama nasilja i razvili specifične preporuke za unaprijeđenje rada zvaničnih institucija na spriječavanju rodno uslovljenog nasilja i diskriminacije u našoj lokalnoj zajednici. Naše SOS volonterke su primjetile vidljivu promjenu u ponašanju policijskih službenika/ca koji spremnije odgovaraju na naše zahtjeve za pružanje pomoći o slučajevima nasilja u porodici koji su nam prijavljeni. Međutim, žene korisnice servisa "Žena i pravo" projekta su nas informisale da mnogi policajci/ke još uvijek imaju dosta predrasuda prema žrtvama nasilja i zanemaruju pružanje adekvatne pomoći tokom intervencija na terenu, kao i da ne podnose krivične prijave protiv nasilnika, na koje su obavezni prema Krivičnom zakonu RS. Iako smo identifikovali dosta predrasuda i stereotipa o problemu nasilja u porodici među policajcima/kama, vjerujemo da su radionice bile veoma uspješne u smislu jačanja naše saradnje sa policijom i razmjene iskustava u smislu prevencije nasilja u porodici – u usporedbi sa proteklom periodom kada nismo mogli doprijeti do policije uopšte. Ovo iskustvo predstavlja važan korak naprijed u saradnji sa ključnim zvaničnim institucijama koje su odgovorne za borbu protiv ovog problema u našem društvu.

Zahvaljujući radionicama i inicijativi na potpisivanju **Memoranduma o razumijevanju i saradnji sa zvaničnim institucijama na lokalnom nivou usmjerenim na pomoć ženama žrtvama nasilja u porodici**, sada imamo **redovne sastanke sa policajcima/cama u zajednici u Banja Luci** (svakog prvog četvrtka u mjesecu) i imamo bolju mogućnost da razgovaramo o problemima u našem radu i da ih informišemo o problemima žena žrtava nasilja. Iako ključni policijski zvaničnici u regiji Banja Luka još uvijek nisu potpisali Memorandum o razumijevanju i saradnji, vjerujemo da smo napravili značajan napredak u saradnji sa policijom na lokalnim nivou.

Radionica sa medicinskim radnicima/cama (doktorima/cama i medicinskim sestrama) u regiji Banja Luka je uticala na povećanje njihove svijesti o problemima vezanim za nasilje u porodici i poboljšala njihove vještine za obezbjeđivanje podrške ženama i djeci žrtvama nasilja. Svi učesnici/ce radionice su izjavili da im je radionica omogućila da nauče mnogo o problemu nasilja u porodici, posebno iz perspektive pravne, ekonomske i socijalne dimenzije ovog problema i omogućila im je da dobiju informacije o aktivnostima lokalnih nevladinih organizacija koje rade sa ženama i djecom žrtvama nasilja.

A.2) Otvaranje sigurne kuće/skloništa za žene i djecu žrtva nasilja u porodici na regiji grada Banja Luka

Posljednjih devet godina, Udružene žene Banja Luka aktivno rade na inicijativi za otvaranje skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u porodici na regiji Grada Banja Luka. Otvaranje skloništa bi omogućilo privremeni smještaj za žene i djecu žrtve nasilja u momentima akutnog nasilja i ublažilo nedostatak institucionalne zaštite za ovu ciljanu grupu. Zahvaljujući dugogodišnjem lobiranju za ovu inicijativu, **Udružene žene Banja Luka su uspjele obezbjediti finansijsku podršku od Vlade Republike Srpske i Fonda otvoreno društvo BiH da kupe objekat/kuću za svrhu otvaranja skloništa.** U novembru 2003 godine smo kupili devastiranu kuću u okolini Banja Luka i tokom 2004 godine smo izvršili djelomičnu rekonstrukciju objekta putem sredstava obezbjeđenih od **Danskog ministarstva vanjskih poslova.** Radove na rekonstrukciji je izvršilo Dansko vijeće za izbjeglice iz Mostara kao lokalni partner za implementaciju podrške Danske vlade.

25. maja 2005 godine, uz podršku kancelarije **Nacionalnog demokratskog instituta (NDI) Banja Luka,** Udružene žene Banja Luka su organizovale **posjetu sigurnoj kući za žene i djecu žrtve nasilja od strane predstavnika/ca Skupštine Grada Banja Luka, Administracije Grada Banja Luka, Centra za socijalni rad, policije, lokalnih i međunarodnih nevladinih organizacija i medija** i predstavile smo našu inicijativu i lobirale za njihovu aktivnu podršku u adaptaciji i otvaranju skloništa za žene i djecu žrtve nasilja.

Kao rezultat našeg povećanog prisustva u medijima i aktivnosti javnog zalaganja na lokalnom i državnom nivou, Udružene žene Banja Luka su primile finansijsku podršku za završne radove na rekonstrukciji skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci. Sredstva u iznosu od 63.342,00 KM su nam dodjeljena kroz **GAP (Program upravne odgovornosti) Program realizovan od strane Gradske uprave Banja Luka i podržan od strane USAID-a i SIDA-e.** Pored toga, Gradska uprava Banja Luka je odlučila da nam dodijeli jednokratnu pomoć u iznosu od 50000 KM za kupovinu neophodnog namještaja i kućanskih aparata za sigurnu kuću. Dobili smo snažno obećanje od gradskih vlasti u Banja Luci da će nam dodijeliti sredstva za tekuće troškove održavanja skloništa kroz rebalans Gradskog budžeta sredinom 2006 godine.

A.3) Kampanja javnog zalaganja "Pred nasiljem...svi smo jednaki" u Banja Luci

U periodu od maja do kraja juna 2005 godine, volonterke SOS telefona Udruženih žena Banja Luka su bile aktivne na kampanji za promociju SOS linije i podršku otvaranju sigurne kuće skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u regiji Banja Luka. Opšti cilj ove kampanje javnog zalaganja je bilo **obezbjeđivanje podrške ulasku tekućih troškova sigurne kuće/skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u budžet Grada Banja Luka.** Specifični ciljevi kampanje su bili usmjeravanje pažnje medija na probleme nasilja u porodici, podizanje svijesti građana i građanki Banja Luke o nasilju u porodici kroz medijske prezentacije i ulične akcije, promocija SOS telefona i prezentovanje njegovog proteklog rada i budućih planova, podizanje svijesti i jačanje saradnje sa profesionalcima/kama koji se bave problemom nasilja u porodici (na primjer, policije i medicinskih radnika/ca) i povećanje senzitivnosti predstavnika/ca Gradske uprave Banja Luka prema problemu nasilja u porodici i dobijanje njihove podrške za otvaranje sigurne kuće/skloništa za žene i djecu žrtve nasilja.

Kampanja je podržana kroz mali grant u iznosu od 2000 KM obezbjeđen od strane **Fonda za razvojnu saradnju Irske koji su podržali Omladinski komunikativni centar Banja Luka i CRS B&H u radu sa lokalnim grupama na kampanjama javnog zalaganja.**

Sa svojim potpisom na peticiju, **1800 građana i građanki Banja Luke su podržali našu inicijativu za uključivanje tekućih troškova sigurne kuće na Budžet Grada Banja Luka za 2006 godinu.** SOS volonterke Udruženih žena Banja Luka su prikupljale potpise u periodu od početka maja do kraja juna 2005 godine. Informisale su nas da je najmanje 45% građana i građanki koji su potpisali peticiju potvrdilo da su redovno informisani o našim aktivnostima kroz naše medijske akcije.

A.4) Učešće u inicijativi za uspostavljanje jedinstvenog kratkog broja SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja u Republici Srpskoj

U avgustu 2005 godine, Udružene žene Banja Luka su se pridružile inicijativi za uspostavljanje jedinstvenog kratkog broja SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja u Republici Srpskoj. Zahvaljujući podršci **Gender Centra Republike Srpske**, koalicija četiri nevladine organizacije u RS je dobila mogućnost da unaprijedi postojeće SOS servise kroz uspostavljanje jedinstvenog kratkog SOS broja - 1264. Nvladine organizacije iz RS koje su potpisale Memorandum o saradnji i razumijevanju u vezi sa ovom aktivnošću sa Gender Centrom Republike Srpske su **Budućnost Modriča, Udruženje žena "Lara" Bijeljina, Ženski centar Trebinje i Udružene žene Banja Luka.**

A.4) Doprinos Udruženih žena Banja Luka globalnoj kampanji "16 dana aktivizma protiv rodno uslovljenog nasilja"

Kratka informacija o globalnoj kampanji

16 dana aktivizma protiv rodno uslovljenog nasilja je međunarodna kampanja pokrenuta od strane prvog Instituta za globalno liderstvo žena podržanog od strane Centra za globalno liderstvo žena 1991 godine. Učesnici/ce kampanje povezuju **25 novembar - Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama i 10 decembar - Međunarodni dan ljudskih prava** sa ciljem da simbolično povežu nasilje nad ženama i ljudska prava i da naglase da ovakvo nasilje predstavlja kršenje ljudskih prava. Ovaj period od 16 dana takođe naglašava druge važne datume, kao što su **1 decembar - Međunarodni dan borbe protiv AIDS-a i 6 decembar, koji obilježava godišnjicu Montrealskog masakra.** Od 1991 godine, približno 1700 organizacija u 130 zemalja širom svijeta su učestvovala u kampanji 16 dana aktivizma!

Aktivnosti Udruženih žena Banja Luka i naših partnera u 2005 godini

Od uspostavljanja Udruženih žena Banja Luka, učestvujemo u globalnoj kampanji u saradnji sa našim partnerskim organizacijama širom Bosne i Hercegovine i regije kroz organizovanje različitih aktivnosti koje su usmjerene na podizanje svijesti muškaraca i žena o nasilju nad ženama.

25 novembra 2005 godine, Udružene žene Banja Luka i naša partnerska organizacija Helsinški parlament građana Banja Luka su organizovali **press konferenciju** u Međunarodnom press centru Banja Luka. Učesnice/ci press konferencije su bili Minja Damjanović, volonterka Udruženih žena Banja Luka, Aleksandar Živanović, program koordinator Helsinškog parlamenta građana Banja Luka i Amela Bašić, psihologinja Udruženih žena Banja Luka. Oni su predstavili rad SOS telefona za pomoć ženama i djeci žrtvama nasilja i informacije vezane za naš

dugogodišnji rad na obezbjeđivanju besplatne pravne i psihosocijalne pomoći za žene i djecu u regiji Banja Luka.

25 novembra 2005 godine, organizovali smo radio emisiju na temu **"Borba protiv nasilja nad ženama"**, koja je emitovana na Radiju UNO Banja Luka. Gošća programa je bila **Dragana Dardić** iz **Helsinškog parlamenta građana Banja Luka**. Ona je predstavila rezultate nacionalne studije o nasilju u porodici koja je pripremljena u saradnji hCa Banja Luka, Žene ženama Sarajevo i Udruženja žena LARA iz Bijeljine. Naglasila je da su zvanične institucije u BiH učinile veoma malo na ispunjavanju međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine koje su utvrđene CEDAW Konvencijom i Platformom za akciju Pekinške deklaracije i govorila je o nedostatku harmonizacije između zakona i prakse na različitim institucionalnim nivoima u Bosni i Hercegovini.

-28 novembra 2005 godine, članice Udruženih žena Banja Luka su učestvovala u emisiji **"Radni dan"** koji je emitovan na Alternativnoj televiziji Banja Luka. Emisija je **posvećena problemu nasilja nad ženama** i Udružene žene Banja Luka su predstavile svoje aktivnosti na ovom problemu u Banja Luci i BiH.

-U periodu **od 28. novembra i 2. decembra 2005 godine**, volonterke SOS telefona Udruženih žena Banja Luka su realizovale **terensko istraživanje o nasilju u porodici u pet osnovnih škola u Banja Luci - "Branislav Stanković", "Georgij Stojkov Rakovski", "Branko Radičević", "Branislav Nušić" i "Jovan Cvijić"**. Istraživanje je realizovano uz odobrenje Ministarstva prosvjete i kulture Republike Srpske i omogućilo nam je da prikupimo vrijedne informacije o nivou informisanosti i svijesti o problemu nasilja u porodici među učenicima/cama osnovnih škola. Uzorak istraživanja su bili 206 dječaka i djevojčica između 13 i 15 godina starosti. Ključni rezultati istraživanja pokazuju slijedeće: 83,5% dječaka i djevojčica vjeruju da nasilje u porodici postoji samo u slučaju vidljivih fizičkih povreda. 65,5% dječaka i djevojčica prepoznaje seksualno nasilje sa primjenom sile kao oblik nasilja u porodici. Samo 10% dječaka i djevojčica prepoznaje akte nasilja koji se manifestuju kroz psihološko i ekonomsko zlostavljanje. Kao najčešće žrtve nasilja, učenici/ce prepoznaju žene - u 70,9% slučajeva i djecu u 26,7% slučajeva. Samo 2,4% dječaka i djevojčica koji su učestvovali u istraživanju vjeruju da i muškarci mogu biti žrtve nasilja u porodici.

- 9. decembra 2005 godine, uoči Međunarodnoj dana ljudskih prava, Udružene žene Banja Luka i Helsinški parlament građana Banja Luka su **organizovali press konferenciju u Banja Luci**. Predstavnici/ce naše dvije organizacije su govorili o kršenjima ženskih ljudskih prava, prava manjina, problemima mladih, pitanjima ravnopravnosti polova u javnom i političkom životu BiH i rodno sensitivnom izvještavanju medija u Bosni i Hercegovini.

-11 decembra 2005 godine smo organizovali radio program na temu **"16 Dana aktivizma protiv nasilja nad ženama"**, koji je emitovan na Radiju UNO Banja Luka. Gošća programa je bila **Amela Bašić, psihologinja projekta "Žena i pravo."** Ona je govorila o aktivnostima Udruženih žena i hCa Banja Luka koje su realizovane u okviru kampanje koja je trajala od 25 novembra do 10 decembra 2005 godine. Amela je takođe prezentovala rad SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja i istraživanje o nasilju u porodici koje su volonterke Udruženih žena Banja Luka radile u pet osnovnih škola u Banja Luci. Naglasila je da rezultati istraživanja pokazuju da nevladine organizacije i zvanične institucije moraju više raditi na edukaciji učenika/ca o nasilju u porodici i podizanju svijesti o ovom problemu među širom populacijom u BiH.

B. Aktivnosti na podizanju javne svijesti o problemu trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini

Jedno od dugoročnih opredjeljenja Udruženih žena Banja Luka je razvoj i realizacija aktivnosti usmjerenih na podizanje javne svijesti o problemu trgovine ljudima u BiH, posebno žena i djece kao najranjivijih kategorija izloženih uticaju kriminalnih mreža trgovaca ljudima u BiH i regiji.

B.1) Tokom 2005 godine, u saradnji da našom partnerskom organizacijom "LARA" iz Biljeljine, Udružene žene Banja Luka su realizovale projekat "Zaštiti se - Akcija protiv trgovine djecom i omladinom u BiH," uz finansijsku podršku Evropske Unije. Projekat je imao za cilj strvaranje uslova za usmješnu zaštitu djece u BiH protiv trgovine ljudima u zemlji i inostranstvu kroz realizaciju slijedećih aktivnosti: organizovanje treninga o trgovini ljudima u BiH za školske pedagoge/pedagoginje (dvije radionice su održane 26 - 27 februara u Banja Luci i 12 - 13 marta u Zvorniku), projekcije filma "Ljilja zauvijek" (Švedskog režisera Lukasa Moodysona) i radioničke diskusije o trgovini ljudima sa učenicima/cama završnih razreda 48 srednjih škola u Republici Srpskoj, priprema, štampanje, i distribucija informacijske brošure "Ja imam mogućnost da kažem NE!" i TV emisija o trgovini djecom i omladinom u BiH, koja je emitovana na Alternativnoj televiziji Banja Luka 12 decembra 2005 godine.

Sažetak postignutih rezultata:

39 školskih pedagoga/pedagoginja i drugih školskih radnika/ca su dobili saznanja, vještine i neophodne resurse koje mogu koristiti u radu sa djecom na problemu trgovine ljudima u BiH kroz dva treninga organizovana na početku realizacije projekta. **9** školskih pedagoga/pedagoginja koje nisu bili u mogućnosti da učestvuju na treninzima su dobili trening materijale i u potpunosti podržali organizovanje projekcija filma "Ljilja zauvijek" i diskusije sa učenicima/cama o problemu trgovine ljudima u njihovim školama i sami su aktivno učestvovali u ovim aktivnostima.

2336 učenika/ca - **1634 (69,95%)** djevojaka i **702 (30,05%)** mladića iz završnih razreda 48 srednjih škola u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu su naučili o problemu trgovine ljudima u BiH kroz direktno učešće u projektnim aktivnostima - gledanje filma "Ljilja zauvijek" i aktivno učešće na radioničkim diskusijama i kroz čitanje informacijske brošure o trgovini ljudima. Učenici/ce su dobili informacije kako da prepoznaju potencijalne prijetnje i situacije koje mogu voditi trgovini ljudima u svojim lokalnim zajednicama i naučili su kako se mogu zaštititi od toga da postanu žrtve trgovine ljudima. Projektne aktivnosti koje su bile realizovane direktno u školama su nam omogućile da prikupimo korisne informacije o stanju ljudskih prava među djecom i mladima, posebno nivo njihovog znanja i iskustava u vezi sa problemom trgovine ljudima u njihovim lokalnim zajednicama. Za prikupljanje ovih informacija smo koristili direktna pitanja upućena učenicima/cama tokom diskusija i prezentacija u svim školama.

Ključni nalazi Oko 1% učenika/ca su izjavili da su čuli za slučajeve trgovine ljudima u svojim lokalnim sredinama. Oko 65% učenika/ca su povezali problem trgovine ljudima u BiH sa prodajom ljudskih organa. Oko 5% učenika/ca su bili u mogućnosti da objasne šta problem trgovine ljudima znači u stvarnom životu. Oko 90% učenika/ca vjeruje da djeca i mladi ljudi iz nepotpunih porodica, siromašna djeca i djeca izložena nasilju u porodici su najviše izložena opasnosti da postanu žrtve trgovine ljudima. Oko 95% učenika/ca su izjavili da sve žene žrtve trgovine ljudima postaju prostitutke (i to većinom djevojke i žene iz Moldavije, Rumunije i Ukrajine). 30% učenika/ca su izjavili da su već čuli o ovom problemu putem lokalnih medija ili

istražujući na Internetu. Oko 70% učenika/ca su izjavili da bi prihvatili posao u inostranstvu bez ikakvog oklijevanja. Oko 1% učenika/ca su bili u mogućnosti da identifikuju institucije i organizacije koje mogu pružiti pomoć žrtvama trgovine ljudima.

Ključne preporuke za buduće aktivnosti U više od 90% škola, učenici/ce i profesori/ce su izrazili potrebu za organizovanje sličnih aktivnosti i u narednom periodu za mlađe učenike/ce (prvih i drugih razreda), organizovanje kontinuiranih diskusija o problemu trgovine ljudima putem časova razredne nastave, obrazovanje roditelja oba pola i drugog školskog osoblja o problemu trgovine ljudima i razvoj aktivnosti u saradnji sa lokalnim institucijama (centrima za socijalni rad, policijom, lokalnom administracijom i sl.) i lokalnim nevladinim organizacijama.

Identifikovani ključni problemi za dodatnu edukaciju učenika/ca - nasilje u porodici, zloupotreba droga, alkoholizam i prevencija pušenja.

Školski pedagozi/pedagoginje i profesori/ce koji su učestvovali na treninzima o trgovini ljudima koji su organizovani u Banja Luci i Zvorniku su informisali ostale profesore/ce u svojim školama o planiranim projektnim aktivnostima i iskustvima sa treninga kroz svoje redovne sastanke školskog osoblja. Kao rezultat toga, **123** profesora/profesorica i drugog školskog osoblja (školski direktori/ce, psiholozi/psihologinje, profesori/ce demokratije i ljudskih prava, sekretari/ce, profesori/ce razredne nastave i profesori/ce zaduženi za organizovanje rada Vijeća učenika/ca) su aktivno učestvovali u aktivnostima organizovanih u srednjim školama i izrazili svoju punu podršku organizovanju sličnih aktivnosti na prevenciji trgovine ljudima za buduće generacije učenika/ca. U komunikaciji sa školama nakon realizovanih projektnih aktivnosti, saznali smo da je **više od 70%** profesora/ca koji su učestvovali u projektnim aktivnostima u školama iskoristilo roditeljske sastanke da distribuira informacijske brošure o trgovini ljudima i organizuje informacijske razgovore o problemu trgovine ljudima sa roditeljima, kao i da su organizovali diskusije o trgovini ljudima sa učenicima/cama nižih razreda srednjih škola.

6 članova/ca Vijeća roditelja, 30 roditelja i 4 novinara/ke su direktno učestvovali na projekcijama filma "Ljilja zauvijek" i radioničkim diskusijama u dvije srednje škole - Istočno Sarajevo - Lukavica i Ribnik.

20640 kopija informacijske brošure o trgovini ljudima je distribuirano učenicima/cama svih uzrasta, roditeljima, profesorima/cama i lokalnom stanovništvu kroz našu komunikaciju sa školskim pedagozima/pedagoginjama koji su aktivno učestvovali u organizovanju projektnih aktivnosti u srednjim školama Republike Srpske i Brčko Distrikta. (oko 430 kopija brošure po školi)

Šira javnost u ciljanim lokalnim zajednicama i drugim gradovima BiH je bila u mogućnosti da sazna osnovne činjenice i probleme vezane za trgovinu ljudima u BiH, sa fokusom na djecu i mlade, rezultatima projektnih aktivnosti u lokalnim srednjim školama i aktivnostima zvaničnih institucija i nevladinih organizacija u BiH na prevenciji trgovine ljudima.

Uticaj projektnih aktivnosti na direktne korisnike/ce -učenike/ce srednjih škola, školske pedagoge/pedagoginje i profesore/ce je veoma vidljiv, jer smo uspjeli da dobijemo njihovo aktivno učešće u aktivnostima realizovanim u svim lokalnim zajednicama. Film "Ljilja zauvijek" se pokazao kao veoma efikasno sredstvo za obrazovanje učenika/ca u ciljanim lokalnim zajednicama o problemu trgovine ljudima,

jer je snažno uticao na povećanje njihove svijesti o ovom problemu i ohrabrio ih da razgovaraju o različitim problemima koji utiču na mladu populaciju u BiH.

Uz podršku facilitatora/ca i školskih pedagoga/pedagoginja i profesora/ca, učenici/ce su naučili da prepoznaju potencijalne prijetnje i rizično ponašanje koje može voditi nekog da postane žrtva trgovine ljudima. Važno je napomenuti da su učenici/ce i njihovi profesori/ce naučili da ovaj problem ne pogađa samo malde djevojke, zbog široko rasprostranjenog vjerovanja da trgovci ljudima ciljaju na žene za prisilnu prostituciju, već i da mladi muškarci mogu biti vrbovani i postati žrtve trgovine ljudima zbog prisilnog rada i prostitucije u drugim zemljama.

Udružene žene su u 2005 godini bile aktivne na podizanju svijesti o problemu trgovine ljudima kroz različite medijske aktivnosti, učešće u zajedničkim akcijama sa zvaničnim institucijama i drugim lokalnim i međunarodnim organizacijama i učešće u različitim aktivnostima javnog zalaganja RING NVO mreže protiv trgovine ljudima u BiH.

B.2) U periodu od 1 maja do 31 jula 2005 godine, Udružene žene Banja Luka su realizovale projekat "Prevenција trgovine ženama u Bosni i Hercegovini" uz finansijsku podršku Catholic Relief Services (CRS) Bosne i Hercegovine.

Cilj projekta je bio doprinos prevenciji trgovine ljudima u BiH putem analize legislative i razvoja saradnje između različitih sektora koji se bave problemom trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini. Kao projektne aktivnosti, organizovali smo dva okrugla stola o trgovini ljudima u BiH - u Modriči (3 juna 2005 godine) i Banja Luci (9 jula 2005 godine) sa učešćem predstavnika/ca zvaničnih institucija koji se bave borbom protiv trgovine ljudima u BiH (policija, SIPA, državna granična služba i sl.) predstavnika/ca međunarodnih organizacija, lokalnih medija i lokalnih nevladinih organizacija u BiH i TV emisiju emitovanu na Alternativnoj televiziji Banja Luka, sa učešćem Marijane Senjak iz Terapijskog centra za žene Medika iz Zenice, Gordane Vidović iz nevladine organizacije Budućnost iz Modriče i Dženane Karup-Druško, novinarka magazina Dani iz Sarajeva.

Sažetak ključnih preporuka za budući rad na prevenciji trgovine ljudima u BiH koje su proizašle kroz naše projektne aktivnosti:

1. Bosna i Hercegovina je usvojila Akcioni plan i Operativni plan za borbu protiv trgovine ljudima za period 2005 - 2007 godina, koji su napravljeni i usvojeni na državnom nivou, kao i druge zakonodavne i operativne procedure u ovoj oblasti. Međutim ove procedure i zakoni nisu primjenjeni u praksi i nisu sinhronizovani. Učesnici/ce su predložili slijedeće aktivnosti:

- Harmonizacija svih pravila i propisa u zvaničnim institucijama koje se bave borbom protiv trgovine ljudima (Državna granična služba, centri za socijalni rad, zdravstvene institucije i sl.) i podjela odgovornosti između ovih institucija u cilju spriječavanja preklapanja ili nedostatka pokrivenosti nekih aktivnosti.

2. Stranci i strankinje često dobijaju radne dozvole u BiH za profesije za kojim ne postoji potražnja u BiH. Nije jednostavno pratiti boravak stranaca i strankinja u BiH, posebno zbog toga što oni često mijenjaju mjesto boravka u BiH. Učesnici/ce su predložili sljedeće aktivnosti:

- Uspostavljanje pravila za kontrolisanje izdavanja radnih viza, posebno pravila da stranci i strankinje ne mogu dobiti radne vize za profesije za kojima ne postoji potražnja u BiH,
- Pooštavanje procedure za zapošljavanje stranaca i strankinja u BiH,
- Uspostavljanje baze podataka na državnom nivou o ulasku, kretanju i boravku stranaca i strankinja u BiH, sa ciljem podrške sinhronizovanju informacija koje

su veoma važne za sve institucije u BiH, posebno za Državnu graničnu službu i policiju,

- Provjere boravka stranaca i strankinja u BiH unutar specifičnog vremenskog perioda,
- Usvajanje sinhronizovanih pravila o obavezi svih stranaca i strankinja da pokažu potvrdu o odjavi boravka koja je izdata od strane ovlaštene zvanične institucije gdje je osoba boravila tokom ostanka u BiH kada napuštaju zemlju,
- Uspostavljanje dobro finansiranih Centara za imigrante/imigrantkinje i azilante i azilantkinje na državnom nivou BiH (jedan ili više centara)

3. Centri za socijalni rad su identifikovani u okviru Akcionog plana za borbu protiv trgovine ljudima u BiH. Međutim, primjetno je da ove zvanične institucije nemaju precizne uloge i odgovornosti. Učesnici/ce su predložili slijedeće aktivnosti:

- Uključivanje centara za socijalni rad u prevenciju i zaštitu BiH građana i građanki žrtava trgovine ljudima,
- Precizno definisanje uloga centara za socijalni rad u radu sa strancima i strankinjama žrtvama trgovine ljudima u BiH, posebno maloljetnim osobama.

4. Primjetne su česte prijave protiv policajaca i drugih radnika zvaničnih institucija zbog zloupotreba u radu. To je dovelo do toga da građani i građanke BiH gube povjerenje u rad institucija i zbog toga je neophodno učiniti slijedeće:

- Sprovesti provjere svih zaposlenih osoba i inicirati procese ukoliko postoje indicije da su neki policajci/ke ili radnici/ce drugih zvaničnih institucija učestvovali u kriminalnim radnjama,
- Procesuiranje svih takvih slučajeva i javno objavljivanje informacija kako bi se šira javnost upoznala sa rezultatima ovih aktivnosti,
- Kroz javnu dostupnost ovih informacija, građani i građanke BiH će povratiti povjerenje u rad policije i drugih zvaničnih institucija.

5. Neophodno je oformiti grupu na državnom nivou BiH za zaštitu žrtava i potencijalnih žrtava trgovine ljudima i potencijalnih svjedoka/svjedokinja trgovine ljudima. Ova grupa treba biti sastavljena od predstavnika/ca relevantnih zvaničnih institucija i nevladinih organizacija koje rade na problemu trgovine ljudima. Odmah nakon identifikovanja žrtava ili potencijalnih žrtava, kao i svjedoka/svjedokinja trgovine ljudima, grupa bi imala odgovornost da uspostavi kontakt sa tomo osobom (osobama) i održava kontakt do kraja sudske procedure.

6. Osim odgovornosti pojedinaca/ki, neophodno je preduzeti zakonske mjere protiv pravnih subjekata koji su povezani sa trgovinom ljudima (kao što je zatvaranje poslovnih objekata i sl.)

7. Neophodno je voditi proaktivne istrage zasnovane na bezbjednosnim informacijama i planirati ove aktivnosti sa ciljem skidanja kompletnog tereta odgovornosti sa žrtava trgovine ljudima. Kompletnih dokazi u procesima vezanim za trgovinu ljudima ne trebaju biti isključivo zasnovani na svjedočenju žrtava na sudu. Zvanične institucije trebaju koristiti kombinaciju prikupljanja obavještajnih podataka, standardnih istražnih tehnika, posebno istraživanje dijela, monitorisanje protoka novca i dr., sve sa ciljem obezbjeđivanja dokaza pored svjedočenja žrtava trgovine ljudima.

- Sa ciljem osiguravanja primjene proaktivnih istraga, neophodno je osigurati bolju saradnju zvaničnih institucija koje primjenjuju zakon, posebno unutar policijskih organa i između policije i tužilaštava,
- Definirati ko ima prioritet nad korištenjem određenih povjerljivih informacija, posebno informacija koje se odnose na žrtve trgovine ljudima,

- Omogućavanje dobre zaštite svjedoka/svjedokinja trgovine ljudima,
- Razmatranje mogućnosti za potpisivanje sporazuma sa susjednim zemljama za uspostavljanje zajedničkih institucija/tijela za prikupljanje, procesuiranje i analizu zajedničkih informacija o trgovini ljudima, sa definisanjem odgovornosti za zaštitu povjerljivih informacija,
- Inkriminisanje svih oblika trgovine ljudima, kao što su prisilna prostitucija, pornografija, prisilni rad i akti slični ropstvu i slično,
- Sve strane uključene u aktivnosti usmjerene na borbu protiv trgovine ljudima trebaju inicirati kampanju za usvajanje zakona o naknadi štete za žrtve trgovine ljudima, koje bi omogućile naknadu štete žrtvama iz ukupne imovine osoba osuđenih za trgovinu ljudima,
- Oduzimanje ilegalno stečene imovine i stvaranje fonda za pomoć žrtvama trgovine ljudima i omogućavanje naknade štete žrtvama trgovine ljudima iz ukupne imovine osoba osuđenih za trgovinu ljudima.

8. Izgradnja povjerenja i stvaranje partnerstva na lokalnim nivou između nevladinih organizacija i svih institucija koje su aktivne na prevenciji trgovine ljudima u BiH.

B.3) U periodu od avgusta do decembra 2005 godine, Udružene žene Banja Luka su realizovale projekat "Misli prije nego što djeluješ," koji je podržan od strane STAR Network of World Learning/Batcom Projekta. Osnovni cilj projekta je bilo pravljenje stripa koji bi predstavio različite situacije trgovine ljudima u BiH i koji će omogućiti mladim ljudima oba spola u BiH da saznaju o ovom problemu kroz primjer situacija koje su moguće u stvarnom životu. Strip smo distribuirali učenicima/cama srednjih škola u Doboju, Gradišci, Derventi, Šipovu, Kneževu, Bosanskoj Dubici, Prijedoru, Mrkonjić Gradu, Bosanskom Novom, Ljubinju, Bosanskom Brodu, Bosanskoj Kostajnici, Bosanskom Šamcu, Brčko Distriktu i Banja Luci. Osim toga, strip smo distribuirali i našim partnerskim organizacijama u RING NVO mreži BiH iz Banja Luke, Bihaća, Bijeljine, Bratunca, Dervente, Ključa, Livna, Modriče, Mostara, Sarajeva, Trebinja, Tuzle i Zenice.

Sažetak rezultata:

- Učenici i učenice srednjih škola u ciljanim lokalnim zajednicama su bolje informisani o problemu trgovine ljudima i njegovim oblicima u BiH
- Povećano razumijevanje za problem trgovine ljudima među profesorima/kama, pedagozima/pedagoginjama, roditeljima i građanima i građankama lokalnih zajednica

B.4) Predavanja na temu trgovine ljudima u tri lokalne zajednice u BiH

U periodu novembar - decembar 2005 godine, Lana Jajčević iz Udruženih žena Banja Luka je bila angažovana kao predavačica o problemu trgovine ljudima za tri predavanja organizovana u župama **Kotor Varoš** (29. novembar 2005 godine), **Prijedor** (30. novembar 2005 godine) i **Ljubija** (1. decembar 2005 godine). Predavanja su bila organizovana na inicijativu Karitasa Banja Luka. Učesnici/ce su bili građani/ke ove tri lokalne zajednice, uglavnom mladi ljudi učenici/ce srednjih škola. Oni su takođe dobili info materijal o trgovini ljudima u BiH koji su pripremile Udružene žene Banja Luka.

B.5) Koordinacijske aktivnosti u okviru Državne radne grupe za spriječavanje trgovine i ilegalne migracije u BiH

Tokom 2005 godine, predstavnica Udruženih žena Banja Luka je redovno učestvovala na koordinacijskim sastancima Državne radne grupe za spriječavanje trgovine ljudima

u BiH. Smatramo da su ovi sastanci veoma korisni u smislu dobijanja redovnih informacija o aktivnostima zvaničnih institucija na prevenciji trgovine ljudima u BiH, koje koristimo kao sredstvo za iniciranje naših aktivnosti javnog zalaganja. Doprinos naše organizacije u radu Radne grupe je kreiranje prijedloga za konkretne zajedničke aktivnosti zvaničnih institucija i nevladinih organizacija u BiH i ostvarivanje uticaja na realizaciju Državnog akcionog plana za spriječavanje trgovine ljudima u BiH.

C). Aktivnosti usmjerene na promovisanje jednakosti polova i poboljšanja položaja žena u javnom i političkom životu

Žena danas - Faza 9 - 2005

Udružene žene Banja Luka realizuju ovaj projekat u partnerstvu sa Helsinškim parlamentom građana Banja Luka od 1997 godine, zahvaljujući razumijevanju i dugoročnoj podršci Fondacije Kvinna till Kvinna iz Švedske. Aktivnosti realizovane tokom 2005 godine su sljedeće: sedam javnih tribina na aktuelnu temu, pet radionica "komunikacija, kooperacija, koordinacija i kolaboracija" za političarke i aktivistkinje nevladinih organizacija, akcije javnog zalaganja i lobiranja, sedam TV emisija i press konferencije koje smo koristili da naglasimo stanje ženskih ljudskih prava i potrebe za ravnopravnošću polova u našem društvu i umrežavanje žena sa ciljem jačanja stabilnosti političke scene u BiH, organizovanje Regionalne konferencije pod nazivom "**Stvarni i pravni položaj žena na Jugozapadnom Balkanu,**" koju smo organizovali u novembru 2005 godine u Banja Luci, i pripremanje i objavljivanje završne brošure projekta. Ciljne grupe projekta su bile političarke, aktivistkinje nevladinih organizacija u BiH i regiji i građani i građanke Bosne i Hercegovine (za javne tribine, TV diskusije i TV parlament.)

Postignuti rezultati:

Uspjele smo u potpunosti realizovati slijedeće ciljeve: 1. Podrška ženama koje učestvuju u javnom i političkom životu, 2. Edukacija žena o važnosti njihovog učešća u svim segmentima društva, 3. Edukacija žena o važnosti umrežavanja u cilju realizacije akcija javnog zalaganja i lobiranja, 4. Izražavanje stavova i lobiranje za utvrđivanje potreba i rješavanje problema i 5. Edukacija žena i muškaraca putem medija o važnim problemima u BiH društvu.

Podržali smo žene koje učestvuju u javnom i političkom životu putem stavljanje važnih društvenih problema u BiH društvu u fokus žena kroz aktivnosti ovog projekta. Vjerujemo da smo podržali žene koje učestvuju u javnom i političkom životu BiH na lokalnim, entitetskom i državnom nivou putem planiranih i u potpunosti realizovanih aktivnosti ovog projekta. Važno je naglasiti da smo uspostavili kontakte sa ženama koje obavljaju različite javne funkcije i aktivnim političarkama i realizovali smo javne tribine i druge planirane projektne aktivnosti u saradnji sa njima kroz Projektni savjetodavni odbor.

Educirali smo 132 žene iz Banja Luke, Gradiške, Kozarske Dubice i Novog Grada putem **radionica o komunikaciji, kooperaciji, koordinaciji i kolaboraciji** o važnosti učešća u svim segmentima društva i važnosti umrežavanja i saradnje. Oko 350 građana i građanki Banja Luke i drugih okolnih lokalnih zajednica su učestvovali na našim **javnim tribinama** gdje smo razvijali na preporuke i inicirali naše akcije javnog zalaganja i lobiranja.

Zahvaljujući **medijskom segmentu projekta**, educirali smo građane i građanke BiH o važnosti učešća žena u javnom i političkom životu. Organizovali smo sedam TV programa/diskusija, kako slijedi:

- Prvi TV program, Alternativna televizija Banja Luka, 7. februar 2005 godine, tema: **"Politike u BiH, uticaji i odgovornosti"**. Učesnice: Tanja Topić, politička analitičarka i Lidija Živanović, koordinatorica projekta "Žena danas."
- Drugi TV program, Alternativna televizija Banja Luka, 21. april 2005 godine, tema: **"Prednosti i nedostaci poreza na dodatnu vrijednost"**. Učesnici/ce: Damir Miljević, ekonomista i Nada Golubović, koordinatorica projekta "Žena danas."
- Treći TV program, Alternativna televizija Banja Luka, 21. juni 2005 godine, tema: **"Izborni zakon BiH u svijetlu Zakona o ravnopravnosti polova BiH"**. Učesnice: Nada Golubović i Lidija Živanović, koordinatorice projekta "Žena danas."
- Četvrti TV program, Alternativna televizija Banja Luka, 10. novembar 2005 godine, tema: **"Za jednake mogućnosti muškaraca i žena u Izbornom zakonu BiH."** Učesnice: Nevenka Trifković, poslanica u Narodnoj skupštini Republike Srpske i predsjednica Komisije za jednake mogućnosti i Lidija Živanović, koordinatorica projekta "Žena danas."
- Peti TV program, Alternativna televizija Banja Luka, 6. decembar 2005 godine, tema: **"Ustavne promjene u BiH i Evropske integracije."** Učesnici/ce: Željko Mirjanić, profesor na Pravnom fakultetu Banja Luka i Nada Golubović koordinatorica projekta "Žena danas."
- Šesti TV program, Alternativna televizija Banja Luka, tema: **"Nasilje u porodici - od istraživanja do strategije."** Učesnice: Dragana Dardić iz hCa Banja Luka i Amela Bašić, iz Udruženih žena Banja Luka.
- TV Parlament - Talk Show BUKA, Alternativna televizija Banja Luka, 30. septembar 2005 godine, tema: **"Pravni i stvarni položaj žena u regiji Jugozapadnog Balkana."** Učesnice: Bojana Genov, Ženska mreža Hrvatske, Lošinj, Gordana Vidović, Budućnost Modriča, BiH, Tanja Ignjatović, Glas Razlike, Beograd, Srbija, Cyme Mahmutaj, Kancelarija za jednake mogućnosti i radna pitanja Premijera Kosova, Priština, Ljupka Kovačević, Anima, Kotor, Crna Gora, i Valentina Novkovska Trajkovska, VMRO NP Skopje, Makedonija.

Uspjeli smo da povežemo žene iz različitih lokalnih zajednica. Djelomično smo zadovoljni rezultatima umrežavanja zbog toga što smo utvrdili prioritete na kojima su žene u lokalnim zajednicama spremne da rade zajedno. Moramo naglasiti da su žene veoma zainteresovane za razne društvene probleme, ali u pogledu komplikovanih političkih problema, kao što su reforma policije, ustavna pitanja, Evropske integracije, reforma vojske i sl, mnogo je teže doći do jedinstvenog stava, posebno ukoliko političke partije iz kojih žene dolaze imaju različite stavove po ovim pitanjima.

Žene su spremne da se priključe zajedničkim akcijama javnog zalaganja na lokalnom, državnom i regionalnom nivou kada je u pitanju rješavanje većine problema, posebno pitanja koja se tiču ravnopravnosti polova i društvenih prioriteta.

D). Javno zalaganje za jednak pristup muškaraca i žena medijima i rodno sensitivno medijsko izvještavanje u Bosni i Hercegovini

D.1) Jednakost polova u BiH = Informisano javno mišljenje i rodno osjetljivi mediji u BiH

U 2005 godini, Udružene žene Banja Luka su počele sa realizacijom trogodišnjeg projekta koji je usmjeren na postizanje sljedećih ciljeva:

- Osnaživanje novinara/ki i medijskih radnika/ca u BiH da prepoznaju rodnu diskriminaciju, vrše rodno senzitivno medijsko izvještavanje i podrže nas u uticaju na pozitivne promjene u medijskim politikama i programima - putem TV programa/diskusija, radionica o ravnopravnosti polova za novinare/ke i umrežavanje i izgradnju kapaciteta;
- Podrška aktivistkinjama nevladinih organizacija i političarkama u BiH u učenju vještina javne prezentacije i izgradnje efikasnih mreža i komunikacije sa medijima i predstavljanje njihovih stavova o važnim političkim, društvenim i ekonomskim pitanjima koja utiču na život građana i građanki - putem TV programa/diskusija, radionica o rodu i medijima i umrežavanje i izgradnju kapaciteta;
- Stvaranje javnog pritiska na predstavnike zvaničnih institucija i kreatore politika u BiH i zalaganje za pozitivne promjene u zvaničnim politikama usmjerenim na ženska ljudska prava, ravnopravnost polova i pristup žena medijima u BiH;
- Povećanje znanja građana i građanki BiH o specifičnim pitanjima ravnopravnosti polova koja su dio Zakona o ravnopravnosti polova u BiH i poboljšanje njihovih kapaciteta da imaju informisano mišljenje o rodno uslovljenoj diskriminaciji.

Udružene žene Banja Luka realizuju ovaj projekat u saradnji sa Amica e.V. iz Frajburga, Njemačka, zahvaljujući finansijskoj podršci EED-a iz Njemačke.

Tokom 2005 godine, u okviru inicijalne faze projekta, Udružene žene Banja Luka su organizovale sljedeće aktivnosti:

- Pet TV programa/diskusija o specifičnim pitanjima iz Zakona o ravnopravnosti polova Bosne i Hercegovine - "**Rodno uslovljena diskriminacija,**" emitovana 1. aprila 2005 godine, "**Jednakost polova i obrazovanje,**" emitovana 25. maja 2005 godine, "**Zapošljavanje, radna prava i jednakost polova,**" emitovana 1. jula 2005 godine, "**Ravnopravnost polova i jednak pristup resursima,**" emitovana 10. septembra 2005 godine i "**Jednak tretman žena u urbanim i ruralnim sredinama,**" emitovana 5. novembra 2005 godine. Pored ovih emisija, na inicijativu Radio televizije Republike Srpske, Udružene žene Banja Luka su organizovale još jednu TV emisiju pod nazivom "**Ona i on: Ravnopravnost,**" koja je emitovana 29. decembra 2005 godine i dala je pregled svih TV emisija i pitanja na kojima smo radili tokom 2005 godine. RTRS je obezbjedio besplatno vrijeme emitovanja ove TV emisije.
- Radionica o ravnopravnosti polova za novinare/ke, urednike/ce i druge medijske radnike/ce iz cijele BiH u Banja Luci u periodu od 25. do 27. marta 2005 godine.
- Radionica o ravnopravnosti polova i medijima za aktivistkinje nevladinih organizacija i političarke iz cijele BiH u Banja Luci u periodu od 10. do 12 juna 2005 godine.
- Studijska posjeta predstavnicima nevladinih organizacija iz Kosova i Makedonije Banja Luci u periodu od 10. do 15. maja 2005 godine.
- Priprema i organizovanje dva radna sastanka sa novinarima/kama, urednicima/cama, aktivistkinjama nevladinih organizacija i političarkama u Banja Luci, 24. avgusta i 10. decembra 2005 godine.
- Studijska posjeta predstavnicima/ka Udruženih žena Banja Luka Njemačkoj u periodu od 7. do 13. novembra 2005 godine.
- Saradnja sa nevladinom organizacijom Amica e.V. iz Frajburga, Njemačka, kao partnerskom organizacijom koja nam je obrzbjedila konsultantsku podršku za organizovanje studijske posjete predstavnicima nevladinih organizacija iz Kosova i Makedonije, studijske posjete Udruženih žena Banja Luka Njemačkoj, koja nam je omogućila da naučimo o procesu integrisanja ravnopravnosti polova u ovoj

zemlji. Osim toga, Amica e.V. nam pruža podršku u smislu organizacijskog razvoja Udruženih žena Banja Luka.

- Monitoring medija, medijske izjave, učešće u TV programima, uličnim kampanjama, akcije javnog zalaganja i lobiranja, organizovanje javnih tribina usmjerenih na zalaganje za pozitivne promjene u zvaničnim politikama o ženskim ljudskim pravima, jednakosti polova i pristupu žena medijima.

Srednjoročni rezultati projekta:

- 82 građanina/ke BiH - 57 (69,51%) žena i 25 (28,12%) muškaraca je zvalo studio RTRS tokom emitovanja TV programa/diskusija kako bi postavilo pitanja ili dalo svoje komentare na teme emisija.

- Od početka realizacije projekta, 343 građanina/ke B&H - 296 (86,29%) žena i 47 (13,70%) muškaraca je kontaktiralo našu kancelariju da bi dobilo dodatne informacije o temama koje su bile predmet naših medijskih aktivnosti. Većina žena koja nas je kontaktirala je bila zainteresovana za dodatne informacije o našim servisima za žrtve nasilja (sklonište za žene, SOS linije, pravna i psihosocijalna pomoć), dobijanje primjerka Zakona o ravnopravnosti polova BiH i mogućnosti dobijanja sudske zaštite zbog slučajeva seksualnog uznemiravanja u školama i na radnom mjestu. Većina muškaraca su nas kontaktirali da prijave slučajeve diskriminacije u školama i na fakultetima i da dobije informacije gdje mogu dobiti pomoć u smislu zaštite njihovih ljudskih prava.

- Naša saradnja sa poslanicama u Narodnoj skupštini Republike Srpske se poboljšala, posebno sa članicama Komisije za jednake mogućnosti (ranije Komisija za ravnopravnost polova i društveni položaj žena). One redovno traže i dobijaju našu podršku u analiziranju nacrtu zakona, posebno onih zakona koji imaju izraženu rodnu dimenziju. U junu 2005 godine, one su podržale naše amandmane na nacrt Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Republike Srpske, kojima smo lobirali za brisanje odredbi koje će regulisati nasilje u porodici kao prekršaj, što bi, po našem mišljenju spriječilo efikasno kažnjavanje nasilnika. Iako nismo uspjele da utičemo na konačnu odluku Narodne skupštine RS o ovom Zakonu, nastavile smo da gradimo mreže podrške i partnerstva sa parlamentarkama u Republici Srpskoj;

- 25 medijskih radnika/ca - 19 žena i 6 muškaraca urednica/ka i novinara/ki iz elektronskih i štampanih medija u Bosni i Hercegovini su učestvovali u radionici o ravnopravnosti polova u medijima koju smo organizovali u okviru prve godine realizacije projekta. Svi predstavnici/ce medija koji su učestvovali u radionicu su izrazili podršku našim aktivnostima i punu spremnost da nastave saradnju i učestvuju u aktivnostima projekta u narednom periodu. Oni/one su nastavili da aktivno podržavaju naše aktivnosti u medijima i aktivno su učestvovali u radnim sastancima sa ciljem umrežavanja sa aktivistkinjama nevladinih organizacija i političarkama.

- 25 žena - 12 aktivistkinja nevladinih organizacija i 13 žena političarki i predstavnica zvaničnih institucija iz 10 gradova u BiH su aktivno učestovale na radionici o ravnopravnosti polova u medijima. Tokom radionice, učesnice su napravile konkretne preporuke za budući rad na poboljšanju medijskog predstavljanja žena i ravnopravnosti polova, koje su korištene od svih učesnika/ca projekta u medijskim promocijama i dalje diskutovane tokom radnih sastanaka koji su organizovani u okviru aktivnosti projekta. Preporuke će biti inkorporirane u naredne aktivnosti projekta, posebno kao osnova za terensko istraživanje o statusu žena u medijima koje će biti realizovano tokom druge godine projekta.

- Sve aktivistkinje nevladinih organizacija i političarke koje su učestovale u radionici su izrazile spremnost za buduću saradnju i doprinos u projektnim aktivnostima. One su nastavile da nas aktivno podržavaju i učestvuju u radnim sastancima sa

novinarima/kama i urednicima/cama radi umrežavanja i intenziviranja saradnje sa predstavnicima/cama elektronskih i štampanih medija u BiH.

- Unaprijeđenje razumijevanja o položaju žena i pitanjima ravnopravnosti polova u regionalnom kontekstu.

D.2) Učešće Udruženih žena Banja Luka u Globalnom projektu monitoringa medija GMMP 2005 iniciranom i koordiniranom od strane Svjetske asocijacije hrišćanskih dobrotvornih organizacija (WACC)

U 2005 godini, Udružene žene Banja Luka i Helsinški parlament građana Banja Luka su bili nacionalni koordinatori monitoringa medija u Bosni i Hercegovini.

Globalni projekat monitoringa medija (GMMP) 2005 je iniciran i koordiniran od strane WACC-a sa ciljem promovisanja fer i balansirane zastupljenosti oba pola u vijestima širom svijeta. Projekat se sastojao od monitoringa medija i zalaganja - **16. februara 2005 godine, stotine učesnika/ca iz preko 100 zemalja širom svijeta su monitorirali učešće i predstavljanje žena i muškaraca u medijskim vijestima na televiziji, radiju i u novinama, korištenjem posebno pripremljenih monitoring sredstava - kodiranja (kvantitativne) analize i kvalitativne analize medijskih sadržaja.** Rezultati monitoringa su objavljeni u globalnom izvještaju i korišteni od zemalja učesnica u projektu od strane aktivistkinja/aktivista nevladinih organizacija kao sredstvo za zalaganje i povećanje dijaloga sa medijima, kako bi se razvile i realizovale smjernice i politike orijentirane prema rodno senzitivnijim vijestima. Udružene žene Banja Luka su takođe pripremile Nacionalni GMMP 2005 izvještaj za Bosnu i Hercegovinu, koji će biti korišten kao model za naše planirane medijske aktivnosti u 2006 godini.

Udružene žene Banja Luka će iskoristiti pozitivna iskustva učešća u Globalnom medija monitoring projektu u planiranju terenskog istraživanja o ženama u medijima Bosne i Hercegovine i nastaviće sa aktivnostima monitoriranja medija u saradnji sa novinarima/kama, aktivistkinjama nevladinih organizacija i političarkama u Bosni i Hercegovini.

E). Jačanje saradnje sa drugim nevladinim organizacijama i zvaničnim institucijama u BiH i inostranstvu

Postignuti rezultati u 2005 godini

Kao važan dio naše dugoročne strategije i jačanje naše vidljivosti u lokalnom i regionalnom okruženju, usmjeravamo naše napore na razvoj saradnje, razmjene informacija i razvoj zajedničkih inicijativa sa drugim nevladinim organizacijama u oba entiteta Bosne i Hercegovine, kao i u regiji. Ovdje bismo željeli naglasiti našu saradnju sa lokalnim ženskim organizacijama - članicama mreže Kvinna till Kvinna u Bosni i Hercegovini, Gender koalicije u BiH, i RING NVO mreže protiv trgovine ljudima u BiH, sa kojima smo razvile brojne inicijative i zajedničke projekte.

Naše prijateljice iz međunarodnih organizacija - Kvinna till Kvinna Švedska, Amica e. V. iz Njemačke, Global Rights - Partners for Justice, kancelarija u BiH, Svjetske asocijacije hrišćanskih dobrotvornih organizacija (WACC) i Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) Gender program u Bosni i Hercegovini su nam omogućile da proširimo naše perspektive u borbi za bolji položaj žena u našem društvu kroz učenje iz njihovih iskustava i primjera iz drugih zemalja. Veoma je vrijedno to što nas stalno podsjećaju koliko je važno za nas da radimo ne samo na lokalnim problemima, već i

da budemo vidljive i na regionalnom i globalnom nivou, kako bismo ponudile našu podršku drugim ženama i proširili naš uticaj na međunarodne instrumente u borbi za ženska ljudska prava i jednakost polova.

Udružene žene Banja Luka su razvile dobru saradnju sa zvaničnim institucijama, posebno onim koji su po službenoj dužnosti odgovorne za razvoj politike i realizovanje specifičnih koraka za poboljšanje ženskih ljudskih prava i ravnopravnosti polova u našem društvu. Unaprijedili smo i osnažili saradnju sa ženama iz lokalnih organizacija političkih partija i ženama u zvaničnim institucijama, kao što su Narodna skupština Republike Srpske, Gradska uprava Banja Luka, Gender centri Republike Srpske i Federacije BiH i Agencija za ravnopravnost polova BiH. One redovno podržavaju naše akcije javnog zalaganja unutar struktura koje donose odluke i mi im pomažemo u smislu obezbjeđivanja informacija i savjeta, pravnih ekspertiza i analiza stanja ženskih ljudskih prava u različitim segmentima našeg društva. Naša saradnja sa policijom i Centrom za socijalni rad Banja Luka se unaprijedila u smislu efikasnijih intervencija, zaštite i pomoći ženama i djeci žrtvama nasilja u porodici.

F). Pregled aktivnosti Udruženih žena Banja Luka tokom 2005 godine na razvoju saradnje sa nevladinim organizacijama i zvaničnim institucijama u BiH:

U 2005 godini, pravnicu Udruženih žena Banja Luka se uključila u rad **Gender radne grupe za unaprijeđenje zdravstvene i socijalne zaštite u BiH**. Ova ekspertska grupa je sastavljena od predstavnika/ca zvaničnih institucija (entitetskih Ministarstava zdravlja, centara za socijalni rad i službi socijalne medicine, Gender centara Republike Srpske i Federacije B&H i Agencije za ravnopravnost polova u BiH) i nevladinih organizacija u Bosni i Hercegovini koje rade na ženskim ljudskim pravima i pitanjima ravnopravnosti polova u BiH. Tokom 2005 godine, Radna grupa je radila na Tokom 2005 godine, Radna grupa je pripremila analizu domaćeg zakonodavstva u oblasti zdravstva i socijalne zaštite i njegove usklađenosti sa Zakonom o ravnopravnosti polova BiH i pripremila preporuke za unaprijeđenje zdravstvene i socijalne zaštite žena u BiH koje bi trebale postati dio zvaničnih politika koje će biti realizovane od strane zvaničnih institucija u narednom periodu;

- U avgustu 2005 godine, Udružene žene Banja Luka su se pridružile inicijativi **uspostavljanja kratkog SOS broja - 1264 za žrtve nasilja u Republici Srpskoj**. Ova inicijativa je podržana od strane Gender centra Republike Srpske i uključuje četiri lokalne nevladine organizacije koje se bave pružanjem pomoći žrtvama nasilja - Budućnost Modriča, Lara Bijeljina, Ženski centar Trebinje i Udružene žene Banja Luka. Potpisali smo memorandum o razumijevanju i saradnji sa našim partnerskim organizacijama i Gender Centrom RS u vezi sa ovom aktivnošću.

- U oktobru 2005 godine, pravna savjetnica Udruženih žena Banja Luka se uključila u rad **Radne grupe za pripremanje komentara Zakona o ravnopravnosti polova BiH**. Ova ekspertska grupa je sastavljena od pravnih eksperata/ekspertica iz zvaničnih institucija i nevladinih organizacija i ima za cilj pripremu komentara Zakona o ravnopravnosti polova BiH i unaprijeđenje njegove primjene u praksi sudova u BiH.

U 2005 godini, Udružene žene Banja Luka su učestvovala u radu **Savjetodavne grupe za planiranje aktivnosti Državnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima u BiH**. Naša predstavica je učestvovala na mjesečnim radnim sastancima, što nam je omogućilo da imamo direktan uticaj na kreiranje aktivnosti vezanih za problem trgovine ženama i djecom u BiH.

- **14. februar 2005 godine - Koordinacijski sastanak sa lokalnim nevladinim organizacijama u Banja Luci, organizovan od NVO Vidra Banja Luka**. Osnovni

cilj sastanka je bio razgovor o mogućnostima kreiranja savjetodavnog NVO tijela na lokalnim nivou koje bi učestvovalo u projektu "**Lokalno demokratsko upravljanje za povratak i reintegraciju.**"

- **21. februar 2005 godine** - Sastanak sa predstavnicima/cama Gradske uprave Banja Luka i razgovor o **reformi socijalnog sektora u regiji Grada Banja Luka.**

- **25. februar 2005 godine** - **Učešće na konsultativnom/koordinacijskom sastanku organizovanom od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i UNDP Gender Programa u Sarajevu.** Cilj sastanka je razgovor o proteklim aktivnostima nevladinih organizacija na primjeni Pekinške platforme za akciju, informacija o delegaciji BiH Vlade koja je učestvovala na Konferenciji Peking + 10 u Njujorku i potpisivanje Memoranduma o razumijevanju između nevladinih organizacija i institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova u BiH.

- **26.-27. februar 2005 godine** - Učešće na sastanku mreže "**Da se vide, da se čuju,**" zajedno sa Forumom žena Bratunac, Žene ženama Sarajevo Li Women iz Livna i ženskim organizacijama iz Milića, Mostara i Drvara i rad na planu aktivnosti mreže za 2005-2006 godinu.

- **5. mart 2005 godine** - Učešće na radionici "**Spol i rod**" u Skelanima, organizovanom od strane Ženske organizacije "Želja" Skelani.

- **24. mart 2005 godine** - **Koordinacijski sastanak organizovan os strane Nacionalnog demokratskog instituta (NDI) kancelarije u Banja Luci** sa ciljem razgovaranja o mogućim zajedničkim aktivnostima na poboljšanju položaja žena u javnom i političkom životu BiH, sa fokusom na Banja Luku, Prijedor, Brčko Distrikt i Bijeljino.

- **31. mart 2005 godine** - **Učešće na konstitutivnoj sjednici za otvaranje Dnevnog centra za starije osobe u Banja Luci.** Predstavnica Udruženih žena Banja Luka je učestvovala u inicijativnom odboru za otvaranje Centra.

- **1. april 2005 godine** - Sastanak "**Sigurne mreže za borbu protiv nasilja nad ženama u BiH,**" organizovan u Mostaru, na inicijativu Žene ženama iz Sarajeva. Osnovni cilj sastanka je bio razgovor o trenutnim izazovima u radu mreže i razvoj zajedničke strategije za buduće aktivnosti (uključujući namicanje sredstava za rad Mreže).

- **25. juli 2005 godine** - **Učešće na sastanku Odbora za jedanke mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske.** Osnovni cilj sastanka je bio razgovor o nacrtu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Republici Srpskoj i izvještaju Omdusmana Republike Srpske za 2004 godinu.

- **18. avgust 2005 godine** - **Sastanak sa predstavnicima kancelarije SIPA-e u Banja Luci** u cilju razgovora o saradnji na pružanju pomoći žrtvama trgovine ljudima u BiH.

- **24. avgust 2005 godine** - Učešće na **trećem konsultativnom sastanku sa nevladinim organizacijama,** kao dio Sub-regionalnog projekta o ravnopravnosti polova koji realizuje UNDP BiH. Osnovni cilj sastanka je bio razgovor o tekućim aktivnostima nevladinih organizacija i institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova na primjeni Zakona o ravnopravnosti polova BiH, predstavljanje rezultata malih projekata o ravnopravnosti polova podržanih od strane UNDP-ja i realizovanih u

lokalnim zajednicama BiH i priprema Regionalne konferencije "Peking+10" u Sarajevu u septembru 2005 godine.

- 5. septembar 2005 godine - Učešće u javnoj diskusiji o nacrtu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u RS, organizovanom od strane Ministarstva Pravde RS u Banja Luci. Učesnici/ce su bili predstavnici/ce centara za socijalni rad, nevladinih organizacija, sudija, tužilaca i policije. Osnovni cilj diskusije je bilo razmatranje nacrtu Zakona i razvijanje prijedloga za izmjene, prije njegovog usvajanja u Narodnoj skupštini Republike Srpske.

- 8. septembar 2005 godine - Učešće na sastanku Vijeća za socijalnu politiku i zaštitu Gradske uprave Banja Luka, sa ciljem diskusije o Statutu Grada Banja Luka.

-9. septembar 2005 godine - Učešće na evaluacijskom sastanku Projekta jednakosti i ravnopravnosti polova (GEEP), koji realizuju Gender centri Republike Srpske i Federacije BiH, uz podršku Vlade Finske.

- 13. septembar 2005 godine - Učešće na sastanku Gender radne grupe za reviziju Srednjoročne razvojne strategije (MTDS) za BiH, u Gender centru Federacije BiH u Sarajevu. Glavni cilj sastanka je bio razgovor o načinima i mogućnostima za pripremanje opsežne gender analize Strategije za smanjenje siromaštva za BiH i planiranje gender treninga za predstavnike/ce 22 radne grupe koje su učestvovala u izradi Strategije za Bosnu i Hercegovinu.

- 14.-15. septembar 2005 godine - Učešće na regionalnoj konferenciji "Peking+10," organizovanoj od strane UNDP Sarajevo. Cilj konferencije je bio razgovor o napretku u realizaciji i kreiranju nacionalnih akcionih planova za ravnopravnost polova u regiji, podsticanje regionalne saradnje na poboljšanje položaja žena i lobiranje predstavnika/ca međunarodne zajednice da podrže akcije usmjerene na ravnopravnost polova pokrenute od strane nevladinih organizacija i institucionalnih mehanizama za ravnopravnost polova.

- 10. oktobar 2005 godine - Potpisivanje memoranduma o saradnji i razumijevanju vezanog za koordinaciju aktivnosti na otvaranju skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci. Memorandum su potpisali predstavnici/ce Gradske uprave Banja Luka, Centra za socijalni rad Banja Luka, Ministarstva pravde RS, Doma zdravlja Banja Luka, Kancelarije republičkog javnog tužioca RS i Udruženih žena Banja Luka.

- 11. oktobar 2005 godine - Učešće u panel diskusiji "Socijalno ugrožene kategorije i ostvarivanje njihovih prava," organizovana od strane Centra za socijalni rad Banja Luka i Omladinskog komunikativnog centra Banja Luka. Cilj diskusije je bio unaprijeđenje saradnje lokalnih nevladinih organizacija i zvaničnih institucija koje rade sa socijalno ugroženim kategorijama stanovništva u Banja Luci.

- 17.-19. oktobar 2005 godine - Učešće na regionalnoj konferenciji "Integriranje gender koncepta u Bosni i Hercegovini - Naučene lekcije i regionalni pregled," organizovane od strane Agencije za ravnopravnost polova u BiH u Sarajevu. Lana Jajčević, predstavnica Udruženih žena Banja Luka je imala prezentaciju tokom plenarne sesije drugog dana konferencije, o saradnji nevladinih organizacija i institucionalnih mehanizama na pitanjima ravnopravnosti polova u BiH. Kao rezultat konferencije, institucionalni mehanizmi za ravnopravnost

polova u regionu su potpisali Deklaraciju o regionalnoj saradnji na pitanjima ravnopravnosti polova.

- 21. novembar 2005 godine - Sastanak sa predstavnicima "Foruma za sigurnost u zajednici" u prostorijama Udruženih žena Banja Luka. Forum predstavlja neformalnu grupu predstavnika/ca različitih zvaničnih institucija iz Prijedora. Oni su nas posjetili kako bi dobili dodatne informacije o našim aktivnostima na otvaranju sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci i da nas informišu o njihovoj inicijativi za otvaranje sigurne kuće u Prijedoru.

- 18. novembar 2005 godine - Predstavnicu Udruženih žena Banja Luka je učestvovala na prvom radnom sastanku Radne grupe za borbu protiv trgovine ljudima u Banja Luci, organizovanom od strane Regionalne kancelarije OSCE-a u Banja Luci. Učesnici/ce sastanka su bili predstavnici/ce OSCE-a, EUPM-a, UNHCR-a, SIPA-e i Centra javne bezbjednosti Banja Luka, Državne granične službe, Centra za socijalni rad Banja Luka i Kancelarije republičkog javnog tužioca RS.

- 2. decembar 2005 godine - Sastanak sa predstavnicima/cama EUPM-a u Banja Luci u prostorijama Udruženih žena Banja Luka, u cilju razgovora o saradnji na borbi protiv nasilja u porodici i trgovine ljudima i unaprijeđenje njihove podrške našoj inicijativi otvaranja skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci.

- U decembru 2005 godine, Udružene žene Banja Luka i hCa Banja Luka su primile **pisma podrške od Ministarstva za pitanja boraca i invalida RS i Ministarstva pravde Federacije BiH,** kao odgovor na naš apel zvaničnim institucijama na svim nivoima u BiH da unaprijede programe zaštite žrtava nasilja u porodici, posebno kroz usvajanje novih zakona, razvoj socijalnih programa i budžetiranje za postojeće službe usmjerene na pomoć žrtvama nasilja u porodici koje vode nevladine organizacije u BiH.

G). Pregled posjeta Udruženim ženama Banja Luka i naše učešće na seminarima, radionicama i studijskim posjetama u BiH i inostranstvu u 2005 godini

9. februar 2005 godine - Učešće na okruglom stolu "Prostitucija u BiH - Da li je legalizacija/dekriminalizacija riješenje," organizovanom od strane Nezavisnog biroa za humanitarna pitanja u BiH. Cilj okruglog stola je bila otvorena diskusija o mogućim rješenjima problema prostitucije u Bosni i Hercegovini.

17.-18. februar 2005 godine - Učešće na nacionalnoj konferenciji "Podrška realizaciji zakona usmjerenih na prevenciju nasilja u porodici," koja je održana u Sarajevu. Konferenciju je organizovao Gender centar Federacije BiH. Cilj konferencije je bio razvoj efikasnih rješenja za realizaciju Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u RS i Federaciji BiH i definisanje uloga zvaničnih institucija i nevladinih organizacija koje rade na primjeni ovih Zakona u BiH.

- 13.-20. mart 2005 godine - Učešće na studijskom putovanju u Švedsku - Amela Bašić, psihologinja Udruženih žena Banja Luka se pridružila grupi od 12 žena aktivistkinja nevladinih organizacija iz BiH, Srbije, Crne Gore, Kosova, Hrvatske i Makedonije. Studijsku posjetu je organizovala Kvinna till Kvinna Fondacija iz Švedske i omogućila je našoj predstavnici da se upozna sa radnom metodologijom i strategijama

lokalnih NVO-a i zvaničnih institucija u Švedskoj u radu na ženskim ljudskim pravima i pitanjima ravnopravnosti polova.

- 24. mart 2005 godine - Učešće na okruglom stolu "**Prezentacija Krivičnog suda BiH-Odjel za ratne zločine,**" organizovanom od strane Krivičnog suda BiH, Nansen dijalog centra Banja Luka i Američkog instituta za mir (USIP). Cilj okruglog stola je bilo predstavljanje aktivnosti Odjela za ratne zločine i mehanizama za koordinaciju sa civilnim društvom, posebno predstavnicima/cama udruženja žrtava rata.

-7.-8. april 2005 godine - Učešće volonterki Udruženih žena Banja Luka na **radionici javnog zalaganja** organizovanoj od strane Omladinskog komunikativnog centra Banja Luka.

-11.-13. april 2005 godine - Učešće u radionici "**Jačanje nacionalnih mehanizama za ljudska prava,**" organizovanoj od strane OHCHR-a u Sarajevu.

-6. juni 2005 godine - **Posjeta Rachel Meyers, službenice za ljudska prava Američke ambasade u BiH Udruženim ženama Banja Luka.** Predstavili smo naše aktivnosti na prevenciji trgovine ljudima u srednjim školama Republike Srpske.

- 20. juni 2005 godine - **Posjeta Sonje Pastuović, konsultantice za medije i ljudska prava OHCHR kancelariji u Sarajevu Udruženim ženama Banja Luka.** Razgovarali smo o našim aktivnostima na prevenciji trgovine ljudima i saradnji sa međunarodnim organizacijama u radu na ovom problemu.

- 20. juli 2005 godine - **Posjeta ženske organizacije "Derventa"** iz Dervente Udruženim ženama Banja Luka, u cilju razmjene iskustava o našim radnim metodologijama, aktivnostima, menadžmentu i strategijama za finansiranje.

- 29.-31. avgust 2005 godine - **Predstavnice Udruženih žena Banja Luka su učestvovala na treningu iz medija i odnosa sa javnošću, organizovanom od strane Media centra Sarajevo i podržanom od CRS-a BiH.** Naše članice su imale mogućnost da nauče uvod u odnose sa javnošću, odnose sa medijima, pisanje saopštenja za javnost, organizovanje press konferencije i pripremanje promotivnog materijala.

- 9. septembar 2005 godine - **Posjeta Aleksandera Kreza, službenika za ljudska prava u OSCE Regionalnoj kancelariji Banja Luka Udruženim ženama Banja Luka.**

- 16. septembar 2005 godine - **Posjeta Ilije Utmelidze, pravnog savjetnika za institucije za ljudska prava u OSCE Regionalnoj kancelariji u Sarajevu Udruženim ženama Banja Luka.**

- 22.-24. septembar 2005 godine - **Predstavnice Udruženih žena Banja Luka su učestvovala na konferenciji "Mreže u BiH," organizovanoj od strane Omladinskog komunikativnog centra Banja Luka.** Cilj konferencije je bio razgovor o ulozi mreža u zalaganju za demokratske promjene u BiH, strukturama mreža i njihovoj komunikaciji sa spoljnjim svijetom, kao i o samoodrživosti mreža.

- 28. septembar 2005 godine - **Posjeta Saše Simšičina, iz Centra za žrtve seksualnog nasilja Edmontona, Kanada Udruženim ženama Banja Luka.** On je sa nama podijelio vrijedna iskustva u radu sa žrtvama seksualnog nasilja, silovanja i nasilja u porodici i dao nam je korisne materijale za naše edukacijske aktivnosti o

nasilju nad ženama. Saša Simšičin je takođe održao info radionicu sa SOS volonterkama Udruženih žena Banja Luka.

- U periodu od 30. septembra do 5. oktobra 2005 godine, Natalija Petrić, predstavnik Udruženih žena Banja Luka je posjetila Švedsku u cilju učešća na prezentaciji specijalnog izvještaja Kvinne till Kvinne "Sigurnost za koga? Da li su muškarci i žene ravnopravni," na Sajmu knjiga u Geteborgu i učešća na seminaru "Deset godina nakon Dejtonskog mirovnog sporazuma," koji je organizovala SIDA u Štokholmu. Njeno učešće na ovim važnim događajima je bilo moguće zahvaljujući podršci Fondacije Kvinna till Kvinna iz Švedske.

H. Medijske aktivnosti Udruženih žena Banja Luka tokom 2005 godine:

Mart 2005 godine

29. mart 2005 godine - Pregled radionice o ravnopravnosti polova za novinare/ke, urednike/ce i druge medijske radnike/ce i predstavljanje preporuka sa radionice, emitovan na Kantonalnoj televiziji u Bihaću

April 2005 godine

4. april 2005 godine - Učešće u TV emisiji "Srpska danas" - diskusija o jačanju položaja žena u ruralnim područjima Bosne i Hercegovine, emitovana na Radio televiziji Republike Srpske

14. april 2005 godine - Informativni program "Info Profil" - Predstavljanje zaključaka i preporuka sa javne tribine o efektima uvođenja poreza na dodatnu vrijednost u BiH, eminentvan na Radio televiziji Republike Srpske

Maj 2005 godine

13. maj 2005 godine - Učešće u TV emisiji "Važnost saradnje između organizacija civilnog društva i vladinih institucija u cilju poboljšanja socijalnog položaja žena," emitovan na Televiziji Prijedor

16. maj 2005 godine - Izjava Udruženih žena Banja Luka povodom neuključivanja žena u političke pregovore o reformi policije u BiH, emitovana u centralnim vijestima Alternativne televizije i Radio televizije Republike Srpske

19. maj 2005 godine - Izjava Udruženih žena Banja Luka u vezi sa nacrtom Zakona o zaštiti od nasilja u porodici - prigovor na pokušaj zvaničnih institucija da regulišu nasilje u porodici kao prekršaj i umanje društvenu opasnost nasilja u porodici u BiH, emitovana u okviru centralnih vijesti Alternativne televizije Banja Luka i Radio televizije Republike Srpske

23. maj 2005 godine - Predstavljanje akcije javnog zalaganja Udruženih žena Banja Luka za uključivanje tekućih troškova sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja na budžet Grada Banja Luka, emitovano u okviru centralnih vijesti Alternativne televizije Banja Luka

24. maj 2005 godine - Informativni program "Info Profil" - Predstavljanje akcije javnog zalaganja Udruženih žena Banja Luka za uključivanje tekućih troškova sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja na budžet Grada Banja Luka, emitovano na Radio televiziji Republike Srpske

Juni 2005 godine

6. juni 2005 godine - Predstavljanje javne tribine o problemu trgovine ljudima u BiH, emitovano u okviru centralnih vijesti na Radio televiziji Republike Srpske

9. juni 2005 godine - Informacija o sigurnoj kući za žene i djecu žrtve nasilja, emitovana u okviru centralnih vijesti Alternativne televizije Banja Luka i Radio televizije Republike Srpske

10. juni 2005 godine - "Jutarnji program"- Predstavljanje SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja, emitovano na Radio televiziji Republike Srpske

13. juni 2005 godine -"Radni dan" - program posvećen problemu nasilja u porodici, emitovan na Alternativnoj televiziji Banja Luka

14. juni 2005 godine - Predstavljanje preporuka sa javne tribine o izmjenama Izbornog zakona BiH i važnosti stvaranja uslova za veću zastupljenost žena u procesu donošenja odluka, organizovanoj od strane Udruženih žena i hCa Banja Luka, emitovano u okviru centralnih vijesti Alternativne televizije i Radio televizije Republike Srpske

15. juni 2005 godine - Informativni program "Info Profil" - Predstavljanje zaključaka sa javne tribine o izmjenama Izbornog zakona BiH, emitovano na Radio televiziji Republike Srpske.

Juli 2005 godine

12. juli 2005 godine - Učešće u radio emisiji "Seksualno uznemiravanje na univerzitetima u BiH," emitovanoj na Balkan Radiju Banja Luka

31. juli 2005 godine - Učešće u radio emisiji "Sprečavanje trgovine ženama i djevojkama u BiH" - sa učešćem predstavnice Udruženih žena Banja Luka i Zorana Popovića, pravnog savjetnika OSCE Regionalne kancelarije u Banja Luci, emisija emitovana na Radiju "UNO" Banja Luka

Av gust 2005 godine

24. avgust 2005 godine - Članak o nasilju u porodici i radu Centra za besplatnu pravnu i psihosocijalnu pomoć za žene i djecu, objavljen u magazinu "Novi Reporter"

24. avgust 2005 godine - Izjava Udruženih žena Banja Luka o položaju žena u medijima BiH i regiji, emitovana na Kantonalnoj televiziji Bihać i Radio Bihaću

28. avgust 2005 godine - Učešće u radio emisiji "Stres kao posljedica nasilja u porodici", gošća Dijana Đurić, klinička psihologinja i aktivistkinja Udruženih žena Banja Luka, emitovana na Radiju "UNO" Banja Luka

Septembar 2005 godine

4. septembar 2005 godine - Priilog o SOS telefonu za žene i djevojke žrtve nasilja, emitovana u okviru centralnih vijesti Televizije "Pink B&H," gošća Amela Bašić, psihologinja Udruženih žena Banja Luka

15. septembar 2005 godine - Izjava vezana za aktivnosti na borbi protiv rodno uslovljenog nasilja i unaprijeđenja položaja žena u medijima u BiH, emitovana u okviru centralnih vijesti na Radio televiziji Republike Srpske

18. septembar 2005 godine - Učešće u emisiji "Magazin In By B&H", na temu "Položaj žena u BiH društvu - Da li je ovo primitivni Balkan", gošća Lana Jajčević, pravica Udruženih žena Banja Luka, emitovana na televiziji "Pink B&H"

24. septembar 2005 godine - Radio emisija "Gdje sam tu ja", emitovana na Radiju "Best" Šipovo, članice Udruženih žena Banja Luka su govorile o rodnim stereotipima u obrazovanju, ženskim ljudskim pravima i ravnopravnosti polova u BiH

25. septembar 2005 godine - Učešće u radio programu "Zakon o zaštiti od nasilja u porodici," emitovana na Radiju UNO Banja Luka, gošća Lana Jajčević, članica Udruženih žena Banja Luka

27. septembar 2005 godine - Učešće u emisiji "Radni dan," emitovanoj na Alternativnoj televiziji Banja Luka, Lana Jajčević, članica Udruženih žena Banja Luka je govorila o zloupotrebi ženskog tijela u medijima u Bosni i Hercegovini

27. septembar 2005 godine - Učešće u emisiji "BUKA" emitovanoj na Alternativnoj televiziji Banja Luka, na temu "glas civilnih inicijativa u političkim i društvenim promjenama u BiH," gošća Nada Golubović

Oktober 2005 godine

1. oktobar 2005 godine - Emitovanje priloga o regionalnoj konferenciji "Pravni i stvarni položaj žena u regiji Jugozapadnog Balkana" organizovanoj od strane Udruženih žena Banja Luka i Helsinškog parlamenta građana Banja Luka. Prilozi su emitovani u okviru informativnih emisija na Radio televiziji Republike Srpske, Alternativne televizije Banja Luka i Radio Skopje, Makedonija.

4. oktobar 2005 godine - Učešće u emisiji "BUKA" emitovanoj na Alternativnoj televiziji Banja Luka, na temu "Stvarni i pravni položaj žena u regiji Jugozapadnog Balkana," učesnice su bile aktivistkinje nevladinih organizacija i predstavnice zvaničnih institucija za ravnopravnost polova iz regije (Hrvatska, Makedonija, Srbija i Crna Gora i Kosovo)

17. oktobar 2005 godine - Izjava o otvaranju skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci, emitovana na Radiju Bosne i Hercegovine

17. oktobar 2005 godine - Učešće u "Jutarnjem programu" na Radio televiziji Republike Srpske. Članice Udruženih žena Banja Luka su govorile o ženama i siromaštvu, skloništu za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci i SOS telefonu za žene i djecu žrtve nasilja.

Novembar 2005 godine

1. novembar 2005 godine - Učešće u TV emisiji "P.S. o svemu popodne", gošća Amela Bašić, psihologinja Udruženih žena Banja Luka je govorila o nasilju u porodici i servisima za žene žrtve nasilja u Banja Luci.

6. novembar 2005 godine - Priprema i emitovanje radio emisije "Žene u medijima" - gošća Olga Lola Ninković, emitovana na Radiju UNO Banja Luka, emisija pripremljena od strane Udruženih žena i hCa Banja Luka

24. novembar 2005 godine - Izjava za SRNA vezana za 25. novembar - Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama

25. novembar 2005 godine - Radio emisija "Predstavljanje regionalne studije o nasilju u porodici," gošća Dragana Dardić, novinarka i članica hCa Banja Luka, emitovana na Radiju UNO Banja Luka, emisiju pripremile Udružene žene i hCa Banja Luka

25. novembar 2005 godine - Press konferencija Udruženih žena i Helsinškog parlamenta građana Banja Luka - Predstavljanje aktivnosti vezanih za 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama

25. novembar 2005 godine - Izjava za dnevne novine "BLIC" vezana za nasilje nad djecom, Amela Bašić, psihologinja Udruženih žena Banja Luka

25. novembar 2005 godine - Izjava za centralne vijesti Alternativne televizije Banja Luka - Seksualno nasilje i zaštita žena kroz Zakone o radu Republike Srpske i Federacije BiH

26. novembar 2005 godine - Članak o aktivnostima Udruženih žena Banja Luka vezanim za 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, objavljen u dnevnim novinama "Glas Srpske," "BLIC" i "Nezavisne novine." Izjava Udruženih žena Banja Luka emitovana u vijestima "22 časa" na Televiziji "BEL" Banja Luka

28. novembar 2005 godine - Učešće u emisiji "Radni dan" program posvećen problemu nasilja nad ženama, emitovan na Alternativnoj televiziji Banja Luka

Decembar 2005 godine

10. decembar 2005 godine - Izjava vezana za 10. decembar - Međunarodni dan ljudskih prava, emitovana u centralnim vijestima Alternativne televizije i Radio televizije Republike Srpske

12. decembar 2005 godine - Izjava za centralne vijesti Radio televizije Republike Srpske vezana za inicijativu Udruženih žena Banja Luka za otvaranje sigurne kuće za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci

25. novembar - 10. decembar 2005 godine - Besplatno emitovanje radio džingla na Radiju UNO Banja Luka - promocija SOS telefona za žene i djecu žrtve nasilja

11. decembar 2005 godine - Radio emisija - aktivnosti u Banja Luci i bosni i Hercegovini vezane za 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, emitovana na Radiju UNO Banja Luka

13. decembar 2005 godine - Učešće u TV emisiji "P.S. o svemu popodne" program posvećen problemu nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini, emitovan na Radio televiziji Republike Srpske

19. decembar 2005 godine - Centralne vijesti - prilog o edukaciji političara i političarki o ravnopravnosti polova - projekat Udruženih žena Banja Luka, Alternativna televizija Banja Luka

20. decembar 2005 godine - Učešće u emisiji "Radni dan" - Amela Bašić i Dragana Dardić su govorile o problemu nasilja u porodici i terenskom istraživanju vezanom za ovaj problem u regiji Zapadnog Balkana, emitovana na Alternativnoj televiziji Banja Luka.

I.) Prepreke u našem radu:

Tokom 2005 godine, Udružene žene Banja Luka se nisu suočile sa značajnijim preprekama u sprovođenju redovnih aktivnosti koje su bile planirane u okviru projekata. Zahvaljujući strateškom razvoju naših projekata i uspješnom namicanju sredstava, nismo imali finansijskih poteškoća da realizujemo većinu naših planiranih aktivnosti.

Međutim, najveću prepreku našoj budućoj održivosti i dugoročnom planiranju predstavlja činjenica da su Udružene žene Banja Luka, kao i gotovo sve nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini jako zavisne o finansijskoj pomoći od strane međunarodnih organizacija i inostranih vladinih agencija koje djeluju u BiH. Ovo nesumnjivo usporava naš organizacijski rast i utiče na ukupni uspjeh naših projekata i aktivnosti u smislu dugoročne održivosti i planiranja.

Dodatnu poteškoću predstavlja dugotrajna politička, socijalna i ekonomska kriza u oba entiteta Bosne i Hercegovine. Vidljivo je da zvanične institucije na entitetskom i državnom nivou u Bosni i Hercegovini pokazuju odsustvo jasnih indikatora progressa u smislu borbe protiv siromaštva, kriminalnih mreža, korupcije i uspostavljanja održivih zvaničnih politika u svim segmentima društvenog i ekonomskog napretka i razvoja.

Ovo ukazuje na potrebu za širim radom lokalnih nevladinih organizacija u budućnosti, posebno u smislu stvaranja uslova za budući razvoj demokratije i jačanja civilnog društva u svim sferama života - od obrazovanja, politike i ekonomije, do realizacije ravnopravnosti polova i jačanja ženskih ljudskih prava.

I.) Strateški prioriteti u radu Udruženih žena Banja Luka u 2006 godini:

Udružene žene Banja Luka će nastaviti da slijede strateške prioritete uspostavljene tokom predhodnog perioda i posebno će se fokusirati na sljedeće pravce:

- Borba protiv nasilja nad ženama i zalaganje za smanjenje rodno uslovljene diskriminacije u privatnom i javnom životu, sa fokusom na senzibilizaciju zvaničnih

institucija o ovom problemu i razvoj i implementacija edukacijskih programa sa različitim ciljnim grupama sa ciljem podizanja svijesti o nasilju u porodici;

- Otvaranje sigurne kuće/skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u porodici u regiji Banja Luka i nastavak obezbjeđivanja direktne pravne i psihosocijalne podrške ženama i djeci žrtvama nasilja u porodici;

- Nastavak naših aktivnosti javnog zalaganja usmjerenih na smanjenje diskriminacije i zloupotrebe žena u elektronskim i štampanim medijima u Bosni i Hercegovini i stvaranje uslova za jednak pristup žena i muškaraca kreiranju mejskih politika, povećanje rodne sensitivnosti novinara/ki u Bosni i Hercegovini,

- Podizanje javne svijesti o problemu trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini;

- Nastavak aktivnosti na podršci održivom povratku u Bosni i Hercegovini kroz rad na jačanju položaja žena u ruralnim zajednicama Bosne i Hercegovine;

- Osnaživanje žena da učestvuju u društvenim promjenama kroz njihovu aktivnu ulogu u kreiranju javnih politika i političkom odlučivanju na lokalnim, entitetskom i državnom nivou u Bosni i Hercegovini;

- Javno zalaganje za jačanje položaja žena u našem društvu i smanjenje diskriminacije žena u političkoj, ekonomskoj i socijalnoj sferi kroz aktivnosti na implementaciji Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini, sa posebnim fokusom na obezbjeđivanje rodno rensitivne edukacije političara i političarki na lokalnom nivou;

- Jačanje saradnje sa drugim nevladinim organizacijama i zvaničnim institucijama u Banja Luci i cijeloj Bosni i Hercegovini i drugim zemljama u regionu;

- Razvoj unutrašnjih kapaciteta organizacije i rad na organizacijskom razvoju Udruženih žena Banja Luka.

J.) Organizacijska struktura Udruženih žena Banja Luka

Nada Golubović – Predsjednica Udruženja

Profesionalno osoblje:

Aleksandra Radeta Stegić – Sekretarica Udruženja

Lana Jajčević – Pravnica, Projekt koordinatorica

Natalija Petrić – Advokatica, Pravna savjetnica

Amela Bašić - Psihologinja

Vedrana Kelava - Socijalna radnica

Miroslav Samardžić - Finansijski menadžer, Projekt koordinator

Aleksandra Petrić – Savjetnica za ljudska prava, Projekt koordinatorica

Volonterke:

Jovanka Ivković
Sanja Vukša
Minja Damjanović
Iva Papić
Danijela Bašić
Tanja Boromisa
Ana Despenić
Maja Kovjenić
Snježana Spremo

Članovi/ce Upravnog odbora:

Stanka Miletić, Učiteljica u penziji, Podpredsjednica Udruženja

Mile Dmičić, Profesor na Pravnom fakultetu u Banja Luci, Ustavni Sud RS, član

Danica Berberović, Profesorica na Ekonomskom fakultetu u Banja Luci, članica

Miodrag Živanović, Profesor na Filozofskom fakultetu u Banja Luci, član

Zvezdana Rajkovača, Doktorica, Klinički centar Banja Luka, članica

Boris Ivanović, Načelnik SIPA-e, kancelarije u Banja Luci, član

11. Finansijski pregled rada Udruženih žena za 2005 godinu:

Donacija	Partner	Naziv projekta	Period realizacije projekta	Donator
30097,58 KM	-	Od Zakona do stvarne rodne ravnopravnosti (Faza I)	Kraj projekta 28.02.2005.	Westminster fondacija za demokratiju Velika Britanija
116738,62 KM *Čekamo uplatu ostatka u iznosu cca 27987,05 KM u 2006 godini	Lara Bijeljina	Zaštiti se - Akcija protiv trgovine djecom i omladinom u BiH	14.12.2004 - 14.12.2005	Evropska unija
67006,74 KM	-	Jednakost polova u BiH = Informisano javno mišljenje i rodno sensitivni mediji	01.01.2005 - 31.12.2005	EED/KED Njemačka
11544,33 KM	-	Prevenција trgovine ženama u BiH	01.05.2005- 01.08.2005	CRS (Catholic Relief Service) BiH

130808,40 KM	hCa Banja Luka	Žena i pravo IX	01.01.2005-31.12.2005	Kvinna Till Kvinna Švedska
7956,25 KM	-	Misli prije nego što djeluješ	01.08.2005-31.12.2005	STAR Network of World Learning/Batcom Projekat
2000,00 KM	-	Niste sami - Pomoć postoji!	25.05.2005-15.07.2005	OKC - CRS (Catholic Relief Service) BiH
52379,30 KM *Čekamo na uplatu ostatka u iznosu cca 10962,70 KM u 2006 godini	-	Pomoć za žrtve nasilja u porodici - Rekonstrukcija skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u Banja Luci	31.08.2005 - 28.04.2006	Projekat upravne odgovornosti (GAP) - USAID & SIDA Švedska
166,40 KM	-	Podrška izgradnji kapaciteta Udruženih žena Banja Luka		hCa Banja Luka - Jasminka Džumhur
430,25 KM	-	Priprema izvještaja - podrška izgradnji kapaciteta Udruženih žena Banja Luka		Žene ženama Sarajevo
1800,00 KM	-	Trening za projekat prekogranične saradnje		CRS B&H
8240,00 KM	-	Trening za udruženja farmera u BiH	01.01.2005-31.07.2005	IOCC
13200,00 KM	-	Donacija	01.12.2006 - 31.12.2006	GRAFID, Štamparija Banja Luka
1000,00 KM	-	Podrška izgradnji kapaciteta Udruženih žena Banja Luka		Individualni donatori
91919,39 KM	-	Od Zakona do stvarne rodne ravnopravnosti u BiH (Faza II)	06.12.2005 - 06.12.2006	Evropska Unija
KM 535287,26			2005	TOTAL

Prenos iz 2004 godine	30854,00
------------------------------	-----------------

Ulaz u 2005 godini	in BAM
Doprinos donatora	510450,61
Donacije pravnih lica	14796,65
Treninzi	10040,00
Drugi prihodi - nadoknade po osnovu bolovanja	1935,00
Total	537222,26

Troškovi u 2006 godini	in BAM
Plate	66712,00
Troškovi aktivnosti	280597,00
Troškovi opreme i kancelarijski troškovi	75161,00

Total	422470,00
Balans	114752,00

Banja Luka, april 2006 godine